

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA 410.003.01.2023

Cezary Łomiak
Dyrektor
Okręgowego Ośrodka Wychowawczego
w Laskowcu
ul. Mazurska 28
07-401 Laskowiec

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/23/051 Zapewnienie bezpieczeństwa i działalność resocjalizacyjna w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Okręgowy Ośrodek Wychowawczy w Laskowcu ¹ Kontrolą objęto również działalność Zakładu Poprawczego w Laskowcu ² i Schroniska dla Nieletnich w Laskowcu ³ , które to placówki z dniem 1 września 2022 r. przekształcone zostały w Okręgowy Ośrodek Wychowawczy w Laskowcu ⁴
Kierownik jednostki kontrolowanej	Cezary Łomiak Dyrektor Ośrodka od 1 września 2022 r., wcześniej od 1 września 2016 r. do 31 sierpnia 2022 r. Dyrektor Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich (akta kontroli tom I str. 3-4)
Okres objęty kontrolą	2019-2023 (do zakończenia czynności kontrolnych)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Zbigniew Dudzik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LWA/32/2023 z 5 stycznia 2023 r. (akta kontroli tom I str. 1-2)

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OPISOWA

W okresie objętym kontrolą działalność w Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich, a następnie w Okręgowym Ośrodku Wychowawczym była zorganizowana w sposób zapewniający bezpieczeństwo funkcjonowania tych placówek. Wprowadzone instrukcje i procedury, zastosowane zabezpieczenia techniczno-ochronne oraz obsada kadrowa pracowników ochrony spełniały wymagania określone w przepisach prawa dla tego typu placówek. Wychowankom przebywającym w ww. placówkach zapewniono właściwe warunki bytowe, warunki do kształcenia ogólnego i zawodowego oraz wymaganą pomoc psychologiczno-pedagogiczną w ramach procesu resocjalizacji.

Stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości dotyczyły m.in.:

- opóźnień w określeniu sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności pomiędzy Ośrodkiem a Komendą Miejską Policji w Ostrołęce oraz przy opracowaniu po raz pierwszy planu zabezpieczenia Ośrodka;
- niezakwalifikowania dwóch przypadków ujawnienia posiadania przez wychowanków Zakładu Poprawczego narkotyków lub środków psychoaktywnych jako wydarzeń nadzwyczajnych;

¹ Dalej także: Ośrodek lub OOW.

² Dalej także: Zakład Poprawczy, Zakład lub ZP.

³ Dalej także: Schronisko dla Nieletnich, Schronisko lub SN.

⁴ Jeżeli w ustalenia dotyczyć będą z zarówno Zakładu Poprawczego jak i Schroniska dla Nieletnich, a od 1 września 2022 r. OOW użyty może być także zwrot Placówka.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

- niezamieszczenia w prowadzonej w ZP i SdN Księdze zdarzeń nadzwyczajnych wymaganych informacji dotyczących doprowadzenia nieletniego z ucieczki;
- niezaktualizowania zakresów czynności pracowników Placówki po przekształceniu ZP i SdN w OOW;
- czterech przypadków opóźnień przy sporządzaniu opinii psychologiczno-pedagogicznych o wychowankach Schroniska dla Nieletnich oraz
- niesporządzenia w jednym przypadku opinii psychologiczno-pedagogicznej o wychowance Schroniska;
- dwóch przypadków opóźnień przy dokonywaniu modyfikacji indywidualnych planów resocjalizacji⁷ opracowanych dla wychowanków Zakładu Poprawczego, na 10 spraw objętych kontrolą w tym zakresie;
- nieopracowania do czasu kontroli NIK indywidualnych planów oddziaływań wychowawczych, resocjalizacyjnych i terapeutycznych⁸ dla dwóch wychowanków Okręgowego Ośrodka Wychowawczego, umieszczonych w tzw. grupie tymczasowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Zapewnienie bezpieczeństwa w Placówce

1.1. Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich utworzone zostały na podstawie zarządzenia *Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie utworzenia schronisk dla nieletnich oraz określenia ich rodzajów i limitów miejsc*¹⁰. Zgodnie z postanowieniami § 1 pkt 7 i § 2 ust. 1 lit. b pkt 7 ww. zarządzenia. Zakład miał status zakładu poprawczego półotwartego z limitem 36 miejsc dla chłopców, a Schronisko - schroniska zwykłego z limitem 36 miejsc dla chłopców.

W przekazywanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości¹¹ wytycznych do organizacji działalności ww. placówek (uwzględnionych w arkuszach organizacyjnych), określone zostały następujące liczby miejsc dla wychowanków ZP i SdN:

- Zakład Poprawczy: lata 2019-2020 – 48 miejsc; lata 2021-2022 – 36 miejsc;
- Schronisko dla Nieletnich: lata 2019-2020 - 24 miejsca; lata 2021-2022 - 36 miejsc.

Liczba wychowanków faktycznie przebywających latach 2019-2022 (do 31 sierpnia) w ww. placówkach nie przekraczała limitów określonych w ww. zarządzeniu MS w sprawie utworzenia ZP i SdN. Wg stanu na dzień 31 marca, 30 czerwca, 30 września, 31 grudnia poszczególnych lat z ww. okresu, liczba wychowanków przebywających jednocześnie w ww. placówkach, kształtowała się następująco:

- w przypadku Zakładu Poprawczego – od trzech (wg stanu na 31 grudnia 2021 r.) do 14 (wg stanu na 31 marca 2019 r.), co stanowiło od 8,33 do 38,89% limitu miejsc określonego w ww. zarządzeniu oraz od 8,33 do 33,33 % limitu miejsc określonego w arkuszu organizacyjnym obowiązującym w danym dniu;
- w przypadku Schroniska dla Nieletnich - od dwóch (wg stanu na dzień 30 czerwca i 30 września 2021 r.) do siedmiu (wg stanu na 30 czerwca 2022 r.), co stanowiło od 5,56 do 19,44% limitu miejsc określonego w ww. zarządzeniu

⁷ Dalej także: IPR.

⁸ Dalej także: IPOWRiT.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Dz. Urz. MS. Nr 6, poz. 20, dalej: zarządzenie MS w sprawie utworzenia ZP i SdN (obowiązywało do dnia 31 sierpnia 2022 r.).

¹¹ Dalej także: Ministerstwo bądź MS.

oraz od 5,56 do 20,83% limitu miejsc określonego w arkuszu organizacyjnym obowiązującym w danym dniu.

Na podstawie § 1 pkt 4 *zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 sierpnia 2022 r. w sprawie przekształcenia zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich w okręgowe ośrodki wychowawcze*¹² z dniem 1 września 2022 r. Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich przekształcone zostały w Okręgowy Ośrodek Wychowawczy, z limitem 72 miejsc dla chłopców. Taką też liczbę wychowanków określono w arkuszu organizacyjnym OOW na rok szkolny 2022/2023.

Liczba wychowanków przebywających w ww. Ośrodku wynosiła (wg stanu na dzień): 30 września 2022 r. – 0; 31 grudnia 2022 r. i dzień rozpoczęcia kontroli (tj. 9 stycznia 2023 r.) – 11, co stanowiło 15,28% limitu miejsc określonego w ww. zarządzeniu oraz w arkuszu organizacyjnym na rok szkolny 2022/2023.

(akta kontroli tom I str. 40)

1.2. Z ewidencji Zakładu Poprawczego skreślono w latach 2019-2022 (do 31 sierpnia), łącznie 40 wychowanków (14 - w 2019 r., po 7 - w 2020 r. i 2021 r., 12 – w 2022 r.). Okres pobytu w Zakładzie¹³ wychowanków, którzy w latach 2019-2022 zostali przyjęci do tej placówki kształtował się w przedziale od dziewięciu dni do trzech lat i jednego miesiąca. Przyczynami skreślenia wychowanków z ewidencji Zakładu były następujące okoliczności: przeniesienie do innego zakładu poprawczego (w siedmiu przypadkach); zwolnienie z Zakładu w związku z ustaniem wykonywania środka poprawczego (w siedmiu przypadkach); warunkowe zwolnienie z Zakładu (w siedmiu przypadkach); umieszczenie w zakładzie karnym lub areszcie (w trzech przypadkach); nieobecność w Zakładzie przez okres powyżej trzech miesięcy spowodowana ucieczką, samowolnym przedłużeniem urlopu lub przepustki (w 16 przypadkach).

Z ewidencji Schroniska dla Nieletnich skreślono w latach 2019-2022 (do 31 sierpnia), łącznie 38 wychowanków (10 - w 2019 r., 8 - w 2020 r., 8 - w 2021 r., 12 - w 2022 r.). Okres pobytu w Schronisku nieletnich, którzy w latach 2019-2022 zostali przyjęci do tej placówki kształtował się w przedziale od czternastu dni do jednego roku i trzech miesięcy. Przyczynami skreślenia nieletnich z ewidencji Schroniska były: zwolnienie ze Schroniska (w 18 przypadkach); przeniesienie do innego schroniska (w siedmiu przypadkach); umieszczenie w zakładzie poprawczym (w 13 przypadkach).

Z ewidencji Okręgowego Ośrodka Wychowawczego, w okresie od 1 września 2022 r. do dnia rozpoczęcia kontroli (tj. 9 stycznia 2023 r.), nie skreślono ani jednego wychowanka.

(akta kontroli tom I str. 42-44)

1.3. Okręgowy Ośrodek Wychowawczy dysponował dwoma izbami adaptacyjnymi wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli. W wyniku oględzin tych izb, przeprowadzonych w dniu 11 stycznia 2023 r., stwierdzono, że były one objęte monitoringiem, za pośrednictwem kamer; posiadały wentylację, ogrzewanie, oświetlenie oraz instalację przyzywową (dzwonek). Każda z izb była wyposażona w stół, dwa krzesła oraz dwa łóżka. W bezpośrednim sąsiedztwie izb znajdowało się pomieszczenie pracownika ochrony mającego za zadanie przeprowadzanie kontroli zachowania nieletniego. Bezpośrednio przy ww. izbach znajdowały się pomieszczenie sanitarne¹⁴, które nie były objęte monitoringiem.

(akta kontroli tom I str. 45-46, 57)

¹² Dz. Urz. MS. poz. 167, dalej: zarządzenie w sprawie przekształcenia ZP i SdN w OOW.

¹³ Przez czas pobytu, zarówno w przypadku ZP, jak i SdN, należy rozumieć liczbę dni od przyjęcia, tj. wpisu do księgi ewidencyjnej do dnia skreślenia.

¹⁴ Wyposażone w toaletę, prysznic, umywalkę z zimną i ciepłą wodą.

Dyrektor OOW wyjaśnił m.in., że wychowanek przebywający w izbie adaptacyjnej od momentu zgłoszenia chęci skorzystania z toalety pozostawał pod opieką pracownika ochrony.

(akta kontroli tom I str. 134-135)

1.4. Według stanu na 17 stycznia 2023 r. Ośrodek był wyposażony w następujące środki przymusu bezpośredniego: kajdanki – szt. 1, kaftan bezpieczeństwa - szt. 1, pasy obezwładniające - szt. 2, kask zabezpieczający – szt. 1.

(akta kontroli tom I str. 55-56)

W okresie do dnia rozpoczęcia kontroli (tj. 9 stycznia 2023 r.), w Ośrodku w 14 przypadkach zastosowano środki przymusu bezpośredniego w stosunku do wychowanków tej placówki. We wszystkich tych przypadkach dotyczyło to prewencyjnego użycia kajdanek podczas transportu wychowanków do placówek medycznych. Decyzje o zastosowaniu tego środka przymusu podjęte zostały w oparciu o postanowienia art. 122 ust. 4 pkt 1 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich oraz art. 13 ust. 1 i art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej¹⁵. Zgodnie z art. 52 ust. 1a ustawy o stosowaniu środków przymusu, użycie kajdanek jako środka przymusu, udokumentowane zostało w prowadzonej w OOW Księdze ewidencji prewencyjnego użycia środków przymusu. Decyzje o zastosowaniu tych środków podjęły osoby uprawnione, wskazane w art. 35 ust. 3 ww. ustawy.

(akta kontroli tom I str. 49, 99-101)

W latach 2019-2022 (do dnia 31 sierpnia) środki przymusu bezpośredniego zastosowano w stosunku do dwóch wychowanków Zakładu Poprawczego. W dniu 21 grudnia 2019 r. w stosunku do jednego z wychowanków użyto siły fizycznej, a następnie umieszczono go w izbie izolacyjnej, w oparciu o postanowienia art. 11 pkt 14 ustawy o stosowaniu środków przymusu (dotyczące przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do autoagresji). W dniu 16 lutego 2022 r. w stosunku innego wychowanka użyto siły fizycznej, w oparciu o postanowienia art. 11 pkt 2 ww. ustawy (dotyczące odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność uprawnionego lub innej osoby). Decyzje o zastosowaniu tych środków podjęły osoby uprawnione, zgodnie z art. 35 ust. 3 ww. ustawy. O użyciu ww. środków przymusu bezpośredniego poinformowano zarówno sąd rodzinny sprawujący nadzór nad tą placówką, jak również sąd rodzinny wykonujący środek poprawczy, zgodnie z art. 40 ust. 1 ww. ustawy. Zgodnie z art. 51 ust 1 ww. ustawy, każdorazowo z użycia środka przymusu bezpośredniego sporządzona została notatka, która zawierała wszystkie wymagane dane wskazane w art. 54 ust. 3 ww. ustawy.

(akta kontroli tom I str. 49-55, 61-62, 70-93)

1.5. Jak wskazano wyżej (tj. w pkt 1.4.), w okresie objętym kontrolą miał miejsce jeden przypadek umieszczenia nieletniego w izbie izolacyjnej, który dotyczył wychowanka Zakładu Poprawczego.

Z dokumentacji dotyczącej tej sprawy, wynika, że pobyt nieletniego w izbie izolacyjnej w dniu 21 grudnia 2019 r. (od 17.21 do 19.30) nie przekroczył limitu określonego w art. 27 ust. 2 ustawy o stosowaniu środków przymusu (48 godzin). Informacje w tej sprawie zamieszczone w prowadzonej w ZP Księdze wychowanków umieszczonych w izbie izolacyjnej, obejmowały wszystkie dane wskazane w § 7 załącznika Nr 2 do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich¹⁶ i były zgodne z danymi podanymi w notatce z zastosowania tego środka przymusu, o której była mowa wyżej, w pkt 1.4.

¹⁵ Dz.U. 2022 r. poz. 1416, ze zm., dalej: ustawa o stosowaniu środków przymusu lub ustawa o środkach przymusu.

¹⁶ Dz.U. z 2017 r. poz. 487, dalej: rozporządzenie w sprawie ZP z 2001 r.

wystąpienia pokontrolnego. Wynikające z ww. dokumentacji okoliczności, które spowodowały podjęcie decyzji o umieszczeniu nieletniego w izbie izolacyjnej spełniały przesłanki do zastosowania takiego środka przymusu, wskazane art. 27 ust. 1 ustawy o stosowaniu środków przymusu oraz w art. 95a § 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawie nieletnich¹⁷. Akta wychowanka zawierały pełny zapis z monitoringu, dotyczący jego pobytu w izbie izolacyjnej.

(akta kontroli tom I str. 53-56, 61-62, 70-81, 469, 478, 481)

W latach 2019-2022 (do 31 sierpnia) w izbie przejściowej umieszczono 44 wychowanków ZP i SdN (11 w 2019 r., 13 w 2020 r., 9 w 2021 r. oraz 11 w 2022 r. do 31 sierpnia). W wyniku analizy dokumentacji dotyczącej pięciu takich przypadków, stwierdzono, że stosownie do postanowień § 51 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. we wszystkich tych sprawach dotyczyło to nieletnich nowoprzybyłych do SdN. Ich czas pobytu w tej izbie nie przekroczył maksymalnego limitu (14 dni) określonego w ww. przepisie. Informacje o ww. przypadkach zamieszczone zostały w Księdze ewidencji wychowanków Schroniska umieszczonych w izbie przejściowej i obejmowały wszystkie wymagane dane wskazane w § 7 załącznika Nr 2 do rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r.

(akta kontroli tom I str. 52, 54, 63-67, 491-493)

W okresie od 1 września 2022 r. do 17 stycznia 2023 r. w izbie adaptacyjnej umieszczono 12 wychowanków OOW (w tym 11 w 2022 r.). W wyniku analizy dokumentacji dotyczącej pięciu takich przypadków, stwierdzono, że we wszystkich tych sprawach, stosownie do postanowień art. 125 ust. 1, w związku z art. 130 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich¹⁸, dotyczyło to nieletnich nowoprzybyłych. Ich czas pobytu w tej izbie kształtował się w przedziale od siedmiu do 10 dni, tj. nie przekroczył maksymalnego limitu (14 dni) określonego w art. 125 ust. 4, w związku z art. 130 ust. 3, ww. ustawy. Nieletni, po ich umieszczeniu w izbie adaptacyjnej poddani zostali wstępnym badaniom lekarskim nie później niż w ciągu 48 godzin. Informacje o ww. przypadkach zamieszczone zostały w prowadzonej w Ośrodku Księdze ewidencji nieletnich umieszczonych w izbie adaptacyjnej i obejmowały wszystkie wymagane dane wskazane w § 4 załącznika do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie funkcjonowania okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich¹⁹.

(akta kontroli tom I str. 42, 54, 68-69, 94-99, 452)

1.6. W OOW, okresie od 1 września 2022 r. do dnia kontroli (tj. 16 stycznia 2023 r.), nie wystąpiły wydarzenia nadzwyczajne, o których mowa w art. 87 pkt 12 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Wcześniej w latach 2019-2022 (do dnia 31 sierpnia 2022 r.), zgodnie z danymi podanymi w Księdze wydarzeń nadzwyczajnych, w ZP i SdN doszło łącznie do pięciu wydarzeń nadzwyczajnych, o których była mowa w § 2 ust. 12 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. Dotyczyły one jednej próby samobójczej wychowanka ZP (w 2020 r.), dwóch ucieczek, w których udział wzięło łącznie trzech wychowanków ZP i SdN²⁰, a także dwóch przypadków znieważenia nauczycielki przez wychowanków ZP w 2022 r.²¹.

Informacje o wszystkich ww. pięciu zdarzeniach nadzwyczajnych zostały przekazane Ministerstwu Sprawiedliwości, zgodnie z § 77 pkt 1 oraz § 97 pkt 1 rozporządzenia

¹⁷ Dz.U. z 2018 r. poz. 969, ze zm. (ustawa uchylona z dniem 1 września 2022 r.).

¹⁸ Dz.U. z 2022 r., poz. 1700, ze zm.

¹⁹ Dz. U. z 2022 r., poz. 1897, dalej także: rozporządzenie w sprawie funkcjonowania OOW.

²⁰ Jedna z ww. ucieczek wydarzyła się poza terenem placówki w 2021 r., a druga, w której udział wzięło dwóch wychowanków - na terenie placówki w 2022 r.

²¹ Które zakwalifikowane zostały, jako inne zdarzenie, o którym mowa w § 2 pkt 12 lit. y rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r.

w sprawie ZP z 2001 r., przy czym jednak w dwóch przypadkach okres czasu pomiędzy wystąpieniem danego zdarzenia a przesłaniem o nim ww. informacji drogą mailową wynosił powyżej ośmiu godzin. Informację o próbie samobójczej wychowanka ZP, która miała miejsce w dniu 12 stycznia 2020 r. o godz. 15.10 przekazano do Ministerstwa w dniu 13 stycznia 2020 r., o godz. 13.17, tj. po upływie 22 godzin, a informację o znieważeniu nauczycielki przez wychowanka ZP w dniu 15 lutego 2022 r. o godz. 9.55 przesłano do Ministerstwa w dniu 16 lutego 2022 r. o godz. 14.29, tj. po upływie 28 godzin.

(akta kontroli tom I str. 41, 102-108, 129-133, 453-468, 476-478, 488-489)

Dyrektor wyjaśnił, m.in., że w dniu wystąpienia tych wydarzeń telefonicznie poinformowano o nich Ministerstwo Sprawiedliwości. Pisemnie informacje w tej sprawie, wraz ze wstępnym określeniem okoliczności, przyczyn i skutków tych wydarzeń przekazane zostały do Ministerstwa w dniu następnym.

(akta kontroli tom I str. 478, 480)

Do Ministerstwa Sprawiedliwości przesyłano raporty doraźne zgłoszenia sytuacji kryzysowej, o których mowa w § 10 ust. 2 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 lipca 2015 r. w sprawie utworzenia Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministra Sprawiedliwości²², w odniesieniu do zdarzeń, o których mowa w § 9 ust. 3 tego zarządzenia.

(akta kontroli tom I str. 462-468)

Zapisy w Księdze wydarzeń nadzwyczajnych, dotyczące ww. wydarzeń, zawierały wymagane informacje wskazane w § 9 załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., dotyczące rodzaju wydarzenia, imienia i nazwiska wychowanka, daty i godziny wystąpienia wydarzenia, miejsca jego wystąpienia, opisu wydarzenia oraz wskazania, pod czyją opieką przebywał wychowanek podczas wydarzenia. Nie zamieszczono w niej natomiast wymaganych informacji w sprawie doprowadzenia w dniu 23 stycznia 2022 r. przez Policję do Placówki wychowanka ZP, który uciekł spoza jej terenu w dniu 21 grudnia 2021 r.

(akta kontroli tom I str. 102-108, 476)

Działania naprawcze i sankcyjne podjęte przez kierownictwo ZP i SdN w związku w ww. wydarzeniami nadzwyczajnymi obejmowały:

- w związku z próbą samobójczą wychowanka z 2020 r. - przeprowadzenie przez zespół diagnostyczny i diagnostyczno-korekcyjny rozmów z wychowankami dotyczących zgłaszania niepokojących sygnałów w zachowaniach innych wychowanków;
- w związku z ucieczką wychowanka spoza terenu Placówki w 2021 r. – zaprzestania prowadzenia terapii wychowanka w ośrodku, z którego on uciekł oraz podjęcia działań w celu prowadzenia tej terapii w ośrodku zamkniętym;
- w związku z dwoma przypadkami znieważenia nauczycielki przez wychowanków w 2022 r. – przeprowadzenie rozmów wychowawczych z wychowankami dotyczącymi wzajemnego poszanowania godności osobistej zarówno ucznia, jak i nauczyciela; przeprowadzenie rozmów z nauczycielami, w sprawie procedur związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa nauczycielom w czasie pracy; sprawdzenie prawidłowości funkcjonowania systemu sygnalizacji napadu (tj. działania pilotów będących na wyposażeniu pracowników); przeniesienie w jednym z tych przypadków wychowanka do Zakładu Poprawczego w wzmocnionym nadzorze wychowawczym;
- w związku ze zbiorową ucieczką dwóch wychowanków z terenu Placówki w 2022 r. – wzmocnienie zabezpieczeń technicznych na bramie wyjazdowej, przez którą uciekli wychowankowie; omówienie tego wydarzenia na posiedzeniu

²² Dz. Urz. Ms.- z 2015 r., poz. 178, dalej: zarządzenie w sprawie Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Rady ZP i SdN; udzielenie kary porządkowej w postaci upomnienia wychowawcy oraz dwóm pracownikom ochrony za zaniechania w działaniach w celu przeciwdziałania ucieczce.

(akta kontroli tom I str. 112, 117-128)

Z informacji przekazanych²³ przez Zastępcę Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Ostrołęce²⁴ wynika, że jednostka ta nie była w okresie objętym kontrolą wzywana do ZP i SdN, a następnie do OOW w sprawie zdarzeń mających charakter zdarzeń nadzwyczajnych.

(akta kontroli tom I str. 113-114)

Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Meditrans Ostrołęka” w Ostrołęce Stacji Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego w Ostrołęce²⁵ poinformował natomiast, że ww. okresie wyjazdu do Placówki miały miejsce w dniach 12 stycznia i 20 lipca 2020 r. oraz 31 grudnia 2022 r.

(akta kontroli tom I str. 115-116)

Stwierdzono, że przyjazd karetki pogotowia do Placówki w dniu 12 stycznia 2020 r. związany był z próbą samobójczą wychowanka ZP, które to wydarzenie ujęte zostało w Księdze wydarzeń nadzwyczajnych. Pozostałe dwa przyjazdy, związane były ze zgłoszeniami dotyczącymi stanu zdrowia wychowanków Placówki.

(akta kontroli tom I str. 474-475, 478, 481)

Zastępca Komendanta Miejskiego Policji w Ostrołęce poinformował²⁶ m.in. o dwóch przypadkach udziału Policji w zdarzeniach dotyczących ujawnienia posiadania przez wychowanków ZP i SdN narkotyków lub środków psychoaktywnych, które nie zostały wykazane w Księdze wydarzeń nadzwyczajnych. Dotyczyło to:

- znalezienia środków narkotycznych (w torebce o wadze 50,30 gramów) w pomieszczeniu mieszkalnym zajmowanym przez wychowanka ZP, zatrzymanego przez policjantów z Wydziału Patrolowego Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce w dniu 11 czerwca 2021 r. jako podejrzanego w sprawie kradzieży dokonanej w dniu 10 czerwca 2021 r. poza terenem Zakładu Poprawczego;
- ujawnienia w dniu 20 grudnia 2021 r. przez wychowawcę w przekazanym przez wychowanka opakowaniu orzeszków ziemnych, papierowego zwitka z substancją psychoaktywną o wadze 0,22 grama brutto.

(akta kontroli tom I str. 109-111)

1.7. Zgodnie z §105³ rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., w ZP i SdN obowiązywał ograniczony system ochrony przewidziany dla półotwartych resocjalizacyjnych zakładów poprawczych oraz zwykłych schronisk. W OOW funkcjonował natomiast system ochrony, zorganizowany przez Dyrektora tej placówki w oparciu o postanowienia §§ 51 i 52 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania OOW.

W okresie objętym kontrolą, liczba pracowników ochrony (zatrudnionych na stanowiskach strażników) kształtowała się następująco (w przeliczeniu na pełne etaty): w przypadku ZP i SdN (lata 2019-2022 do 31 sierpnia²⁷) - od 11 do 15; w przypadku OOW (lata 2022 – 2023²⁸) – od 13 do 14. Zgodnie z zakresami czynności, do zadań pracowników ochrony należała realizacja zadań ochronnych zgodnie z obowiązującymi regulacjami wewnętrznymi, w tym planami ochrony obowiązującymi w tych placówkach.

(akta kontroli tom I str. 139-145, 180-189, 223-227, 390; tom II str. 310)

²³ Na podstawie art. 29 ust. 2 lit. f ustawy o NIK.

²⁴ Pismo z 23 stycznia 2023 r.

²⁵ Pismo z 25 stycznia 2023 r.

²⁶ Pismo z 11 stycznia 2023 r.

²⁷ Wg stanu na koniec marca, czerwca, września i grudnia w okresie funkcjonowania tych placówek.

²⁸ Wg stanu na koniec września i grudnia w 2022 r. oraz na dzień rozpoczęcia kontroli w 2023 r.

W Planach ochrony (o których mowa w pkt 1.8. wystąpienia) wskazano, że zadania ochronne realizują również wszyscy pracownicy pedagogiczni tych placówek (nauczyciele, wychowawcy) w trakcie nauki szkole, praktycznej nauki zawodu oraz pobytu w Internacie. Zadania tej grupy pracowników obejmować miały m.in. przeciwdziałanie zachowaniom mogącym zakłócić bezpieczeństwo lub porządek w placówce oraz niezwłoczne informowanie o zaistnieniu lub zaobserwowaniu takich przypadków. Wskazano również, że w przypadkach uzasadnionych względami bezpieczeństwa dyrektor może zarządzić wzmocnienie systemu ochrony poprzez zwiększenie składu zmiany również o pracowników pedagogicznych.

(akta kontroli tom I str. 143, 184)

W zakresach obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności dla pracowników Placówki²⁹ zatrudnionych na stanowiskach pedagogicznych (tj. wychowawców, nauczycieli, pedagogów) nie zamieszczono zapisów określających ich zadania ochronne. Wskazano jedynie, że zobowiązani są do przestrzegania regulaminów, procedur, instrukcji, zarządzeń i innych wewnętrznych aktów prawnych obowiązujących w Placówce.

(akta kontroli tom I str. 482-487; tom II str. 358-365)

Stwierdzono, że od czasu przekształcenia ZP i SdN w OOW do czasu kontroli NIK (tj. 26 kwietnia 2023 r.) nie dokonano zmiany zakresów czynności pracowników Placówki, uwzględniających ww. przekształcenie. W efekcie, wg stanu na dzień jw. jako miejsce pracy poszczególnych pracowników Placówki wskazywany w nich był ZP i SdN.

(akta kontroli tom I str. 223-236, 482-487; tom II str. 358-365)

1.8. Zasady organizacji ochrony ZP i SdN w okresie objętym kontrolą określał m.in. Plan ochronny tych placówek wprowadzony zarządzeniem Dyrektora z dnia 9 października 2018 r. W jego skład wchodziły wszystkie wymagane instrukcje, o których mowa w §105⁷ ust. 3 pkt 1-9 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r.

Zgodnie z §105⁷ ust. 4 i 5 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., załącznikami do instrukcji ochronnej, wchodzącej w skład ww. Planu były: rozliczenie stanu etatowego pracowników ochrony, zestawienie posterunków ochronnych, plan sytuacyjny zakładu, opis systemu zabezpieczenia elektronicznego, natomiast załącznikiem do instrukcji alarmowej był wykaz adresowy pracowników ZP i SdN.

(akta kontroli tom I str. 136- 174)

W dokumentacji ZP i SdN nie było dokumentów pozwalających ustalić, czy ww. wykaz adresowy pracowników ZP i SdN był aktualizowany zgodnie z zasadami postępowania określonymi §105⁷ ust. 5 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., tj. raz na kwartał.

Dyrektor wyjaśnił, że do kontroli przedstawiony został ostatni aktualny wykaz adresowy pracowników. Wskazał również, że nieaktualne dane teled adresowe pracowników nie były przechowywane, ponieważ były one zbędne do prawidłowego funkcjonowania instrukcji alarmowej. Takie postępowanie miało również na celu zminimalizowanie prawdopodobieństwa wystąpienia pomyłek przy przekazywaniu ważnych informacji pracownikom.

(akta kontroli tom I str. 440-441)

Zgodnie z §105⁷ ust. 7 ww. rozporządzenia Dyrektor wyznaczył pracownika (Kierownik Internatu) jak osobę bezpośrednio odpowiedzialnego za realizację planu ochrony.

(akta kontroli tom I str. 231-236)

---

²⁹ Dalej także: zakresy czynności.

Plan ochrony OOW wprowadzony został zarządzeniem Dyrektora Nr 1/2023 z dnia 10 stycznia 2023 r., tj. po upływie czterech miesięcy od daty przekształcenia Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Okręgowy Ośrodek Wychowawczy oraz od daty wejścia w życie rozporządzenia w sprawie funkcjonowania OOW, w którym określono zasady i wymogi dotyczące opracowania takiego planu.

(akta kontroli tom I str. 175)

Dyrektor wyjaśnił m.in., że do opracowania Planu ochrony Ośrodka przystąpiono niezwłocznie po ogłoszeniu rozporządzenia w sprawie funkcjonowania OOW. Został on wysłany do Ministerstwa Sprawiedliwości w celu jego akceptacji w dniu 25 października 2022 r. Ministerstwo zaakceptowało ten plan w dniu 9 stycznia 2023 r. Dyrektor wskazał ponadto, że pierwszy wychowanek trafił do Ośrodka w dniu 31 października 2022 r. oraz, że do 10 stycznia 2023 r. OOW prowadził działalność z wykorzystaniem Planu Ochronnego ZP i SdN. W ocenie Dyrektora, było to możliwe, ponieważ nie zmieniły się w sposób istotny zasady funkcjonowania systemu ochrony, w tym zabezpieczenia techniczne, wyznaczone posterunki ochrony czy też stan etatowy pracowników ochrony.

(akta kontroli tom I str. 256-258, 470-471)

Plan ochrony OOW zawierał wszystkie wymagane instrukcje wskazane w § 60 ust. 1 pkt 1-9 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania OOW. Instrukcja ochronna wchodząca w skład ww. Planu zawierała dokumenty i informacje wskazane w § 60 ust. 2 ww. rozporządzenia, tj.: wykaz stanowisk ochrony; plan sytuacyjny OOW; opis rodzaju, ilości i zakresu zastosowanych zabezpieczeń techniczno-ochronnych oraz opis środków sygnalizacji i łączności; opis systemu zabezpieczenia elektronicznego; opis organizacji pracy dyrektora Ośrodka i innych osób zajmujących stanowiska kierownicze w niedziele i święta. Do Instrukcji alarmowej, załączony był wykaz adresowy pracowników Ośrodka, stosownie do wymogu określonego w § 60 ust. 4 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli tom I str. 175-213)

Wg stanu na 28 kwietnia 2023 r., podane w ww. wykazie adresowym dane dotyczące pracowników OOW były aktualne i zgodne z danymi zawartymi w ich aktach osobowych.

(akta kontroli tom I str. 490)

Zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie współdziałania ZP i SdN z Policją z 2001 r., dnia 30 listopada 2018 r., opracowany został Plan zabezpieczenia Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich na wypadek wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa zakładu, który określał m.in. zasady współdziałania z Policją w przypadku wystąpienia zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa tych placówek. Przedmiotowy Plan po jego podpisaniu przez Dyrektora, Komendanta Miejskiego Policji w Ostrołęce i Komendanta Wojewódzkiego Policji z siedzibą w Radomiu zaakceptowany został przez Prezesa Sądu Okręgowego w Ostrołęce.

(akta kontroli tom I str. 237-241)

Zgodnie z postanowieniami §§ 6 i 14 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 listopada 2022 r. w sprawie sposobu współdziałania okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich z Policją³⁰, dyrektorzy okręgowych ośrodków wychowawczych wraz właściwymi komendantami powiatowymi (miejskimi) Policji zobligowani byli do opracowania w terminie 14 dni od daty wejścia w życie tego rozporządzenia (tj. do dnia 6 grudnia 2022 r.), pierwszego projektu planu zabezpieczenia ośrodka na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa. Stosownie do postanowień §8 ww. rozporządzenia, projekt ten podlegał następnie zaopiniowaniu przez właściwego komendanta

³⁰ Dz. U. z 2022 r., poz. 2376. dalej rozporządzenie w sprawie współdziałania OOW z Policją.

wojewódzkiego policji oraz zaakceptowaniu przez dyrektora komórki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości wykonującej zadania z zakresu zarządzania kryzysowego. W § 16 ww. rozporządzenia wskazano, że wcześniej ustalony plan zabezpieczenia obowiązuje nie dłużej niż trzy miesiące od daty wejścia w życie tego rozporządzenia (tj. do dnia 22 lutego 2023 r.).

Wg stanu na dzień 3 marca 2023 r. Ośrodek nie posiadał zaakceptowanego planu zabezpieczenia tej placówki na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa, opracowanego na zasadach określonych w ww. rozporządzeniu.

Dyrektor OOW wyjaśnił, że projekt tego planu po uzgodnieniu ostatecznej jego wersji z Komendantem Miejskim Policji w Ostrołęce został w dniu 7 lutego 2023 r. przekazany do podpisu przez Komendanta Miejskiego Policji i Komendanta Wojewódzkiego Policji. Do dnia 3 marca 2023 r., Ośrodek nie otrzymał podpisanego przez nich projektu.

(akta kontroli tom I str. 444-448)

Zgodnie z postanowieniami § 13 ww. rozporządzenia w sprawie współdziałania OOW z Policją, Dyrektor Ośrodka zobowiązany był, wraz z Komendantem Miejskim Policji w Ostrołęce, do określenia sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności w terminie 14 dni od daty wejścia w życie tego rozporządzenia (tj. do 6 grudnia 2022 r.).

Ustalono, że sposób zapewnienia bezpośredniej łączności, między OOW, a Komendą Miejską Policji w Ostrołęce określony został dopiero 13 stycznia 2023 r., tj. z ponadmiesięcznym opóźnieniem w stosunku do ww. terminu.

(akta kontroli tom I str. 240-241)

1.9. Zarówno w Planie ochronnym ZP i SdN, jak i w Planie ochrony OOW wyznaczono ogółem sześć posterunków ochronnych, w tym:

- stały posterunek przy bramie wjazdowej na teren placówki („dyżurka przy bramie”), do którego zadań należała kontrola osób/samochodów wchodzących/wjeżdżających na teren placówki bądź wychodzących/wyjeżdżających z terenu placówki;
- cztery wewnętrzne posterunki ochrony, których zadania obejmowały odpowiednio: kontrolę osób wchodzących i opuszczających placówkę („dyżurka wewnętrzna”); kontrolę zachowania wychowanków umieszczonych w izbach przejściowych/adaptacyjnych i izbach chorych (posterunek wyznaczony w razie potrzeby); kontrolę zachowania wychowanków oraz zabezpieczanie pracy nauczycieli w czasie zajęć w Szkole; sprawowanie nadzoru nad wychowankami w czasie ich pobytu w Internacie w porze nocnej;
- jeden posterunek „strażnika obchodzącego teren”, do którego zadań należało m.in. dokonywanie częstych obchodów terenu całej placówki w godz. 6:00-22:00.

W Planie ochronnym ZP i SdN jak i w Planie ochrony OOW ustalono takie same rodzaje zastosowanych zabezpieczeń techniczno-ochronnych dotyczących terenu i obiektów tych placówek.

(akta kontroli tom I str. 140-143, 164, 167, 181-184, 191, 194-195)

W wyniku oględzin przeprowadzonych w dniach 27 i 31 stycznia 2023 r. stwierdzono, że zastosowane w OOW zabezpieczenia techniczno-ochronne były zgodne z określonymi w Planie ochrony tej placówki. Teren zajmowany przez OOW był otoczony murem o wysokości 3,5 metra zwieńczonym odkosami wykonanymi z drutu kolczastego. Wszystkie okna zewnętrzne budynków były wyposażone w kraty, z wyjątkiem jadalni i korytarza szkolnego, kuchni, pralni oraz posterunków nr 1 i 2, w których zabezpieczenie stanowiły szyby antywłamaniowe. Drzewa znajdujące się wewnątrz i na zewnątrz terenu placówki były oddalone od muru o około 6 metrów, co uniemożliwiało przedostanie się przez to ogrodzenie przy ich wykorzystaniu.

Na kratkach okien zewnętrznych miejscami widać było rdzę, z wyjątkiem krat na oknach pomieszczeń trzech grup internatu, które zostały pomalowane przy wymianie okien.

(akta kontroli tom I str. 193, 244-249)

1.10. Zgodnie z opisem systemu zabezpieczenia elektronicznego zawartym w Planie ochrony OOW system kamer służących do monitoringu obejmować miał m.in.: korytarze szkolne na parterze i pierwszym piętrze, klatkę schodową oraz łazienkę, korytarze grup Internatu, hol główny, korytarz w warsztatach szkolnych oraz wszystkie pracownie nauki zawodu, izby adaptacyjne, izby chorych, stołówka, teren zewnętrzny, w tym bloki Internatu z zewnątrz, teren poza murem przed wejściem głównym. W stosunku do rozwiązań przyjętych w Planie ochronnym ZP i SdN system ten rozszerzony został o kamery służące do monitoringu korytarzy w Internacie.

(akta kontroli tom I str. 167, 194)

W wyniku oględzin przeprowadzonych w dniach 25, 27 i 31 stycznia oraz 27 kwietnia 2023 r. stwierdzono m.in., że system kamer w Ośrodku był sprawny i obejmował swoim zasięgiem wszystkie elementy wskazane w Planie ochrony OOW, tj. pomieszczenia w budynkach placówki, jak i teren zewnętrzny. Obraz z kamer przekazywany był do: dyżurki przy wejściu głównym do placówki (posterunek nr 2)³¹, pokoju dla pracownika ochrony, usytuowanego przy izbach adaptacyjnych (posterunek nr 3)³² oraz pokoiów zajmowanych przez Dyrektora OOW, Kierownika Internatu, Dyrektora Szkół oraz Kierownika Warsztatów³³. Wszystkie ww. pomieszczenia zabezpieczone były przed dostępem osób nieuprawnionych, a wejścia do nich objęte były monitoringiem. Obraz z monitoringu prowadzonego za pośrednictwem ww. kamer zapisywany był na rejestratorach znajdujących się w pomieszczeniu „serwerowni”. Było to pomieszczenie klimatyzowane, posiadające czujnik dymu i zabezpieczone przed dostępem osób nieuprawnionych. Znajdowały się w nim trzy zamknięte szafy służące m.in. do przechowywania zapisów z monitoringu wizyjnego. Stwierdzono także, że monitoringiem objęta była toaleta szkolna. Umieszczona w niej kamera nie pokazywała intymnych części ciała nieletniego, jak i wykonywanych przez niego intymnych czynności fizjologicznych. Pozostałe toalety i łazienki znajdujące się w Ośrodku nie były objęte monitoringiem

(akta kontroli tom I str. 194, 244, 252; tom I str. 472)

Zgodnie z art. 121 ust. 9 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, zapis monitoringu w okręgowym ośrodku wychowawczym powinien być przechowywany na informatycznym nośniku danych:

- w przypadku monitoringu izb adaptacyjnych i izb chorych - przez okres co najmniej 90 dni od dokonania zapisu, nie dłużej jednak niż przez okres 120 dni;
- w przypadku monitoringu innych pomieszczeń i miejsce – przez okres co najmniej 60 dni od dokonania zapisu, nie dłużej jednak niż przez okres 90 dni.

W wyniku oględzin przeprowadzonych w dniu 25 stycznia 2023 r. dotyczących przestrzegania ww. postanowień w odniesieniu do zapisów pochodzących z kamer usytuowanych w izbie adaptacyjnej i izbie chorych oraz w korytarzu znajdującym się obok tych izb nie stwierdzono zapisów z monitoringu prowadzonego za pośrednictwem kamer w izbie adaptacyjnej i izbie chorych dotyczących 27-29 września 2022 r., (tj. z okresu 121 dni przed dniem oględzin), jak i zapisów z monitoringu prowadzonego za pośrednictwem kamery w korytarzu znajdujących się obok tych izb pochodzących dotyczących 29 i 30 października 2022 r. (tj. z okresu 91 dni przed dniem oględzin). Ośrodek nie posiadał jednak również zapisów

³¹ Pracownik ochrony pełniący służbę w tym pomieszczeniu miał podgląd do obrazu z 71 kamer.

³² Pracownik ochrony pełniący służbę w tym pomieszczeniu miał podgląd do obrazu z 9 kamer.

³³ Osoby te miały możliwość podglądu obrazu z wszystkich kamer.

z monitoringu izby adaptacyjnej i izb chorych z dnia 29 i 30 października 2022 r. (tj. z 90 dnia przed datą przeprowadzenia oględzin), natomiast zapis z monitoringu korytarza obok tych izb z dnia 27 i 28 listopada 2022 r. (tj. z 60 dnia przed datą przeprowadzenia oględzin), był zarejestrowany z przerwami.

(akta kontroli tom I str. 255)

Dyrektor wyjaśnił m.in. że rejestratory zainstalowane w systemie monitoringu wizyjnego zamontowanego w Ośrodku posiadają możliwość konfiguracji harmonogramu nagrywania. Najbardziej popularnymi trybami nagrywania jest zapis z detekcji ruchu (nagrywanie w tym trybie następuje gdy zasięgu kamery był wykonywany ruch) oraz zapis ciągły (nagrywanie w tym trybie następuje w sposób ciągły niezależnie od występujących zdarzeń). Rejestratory w OOW do 17 stycznia 2023 r. prowadziły nagrywanie monitoringu wizyjnego w trybie detekcji ruchu. Wybór tego trybu zapisu podyktowany był oszczędnością miejsca na dyskach rejestratorów jak również większą przejrzystością w razie potrzeby przeglądania ewentualnych zdarzeń. Brak zapisu monitoringu z izby adaptacyjnej i izb chorych z 29 i 30 października 2022 r. był spowodowany brakiem ruchu w tych pomieszczeniach. W podanym terminie nie przebywał tam żaden wychowanek. W dniu 17 stycznia 2023 r. firma, która modernizowała system monitoringu w placówce, przestawiła tryb zapisu monitoringu prowadzonego w izbach adaptacyjnych, izbach chorych oraz w korytarzu obok tych izb z trybu detekcji ruchu na tryb zapisu ciągły. Zapisy z pozostałych kamer nadal dokonywane są w trybie detekcji ruchu.

(akta kontroli tom I str. 253-255)

1.11. Poniesione w latach 2019-2022 przez Placówkę wydatki o charakterze inwestycyjnym wyniosły ogółem 194,9 tys. zł, z czego 36,5 tys. zł wydatkowano na zakup serwera i centrali telefonicznej w 2019 r., natomiast - 158,4 tys. zł na wymianę części kamer zewnętrznych i wewnętrznych oraz modernizacji i rozbudowy systemu monitoringu wizyjnego i systemu sygnalizacji pożaru w 2020 r. Zadanie dotyczące modernizacji i rozbudowy systemu monitoringu wizyjnego i systemu sygnalizacji pożaru podjęte zostało w ramach realizacji wniosku pokontrolnego sformułowanego przez Departament Spraw Rodzinnych i Nieletnich w Ministerstwie Sprawiedliwości, w związku z wynikami kontroli przeprowadzonej 4 października 2018 r., dotyczącej zabezpieczeń techniczno-ochronnych w ZP i SdN. Zwrócono się w nim o zamontowanie kamer we wszystkich pomieszczeniach, w których na stałe lub czasowo przebywają nieletni. Wydatek na ten cel został zaplanowany i poniesiony ze środków przeznaczonych na finansowanie wydatków inwestycyjnych, ujętych w § 6050 klasyfikacji budżetowej.

(akta kontroli tom I str. 295-303; tom II str. 301-309)

Wykonawca ww. zadania został wybrany w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z zasadami postępowania określonymi w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³⁴. Zadanie zostało wykonane, odebrane i rozliczone na zasadach określonych w umowie zawartej z tym podmiotem w dniu 26 października 2020 r.

(akta kontroli tom I str. 259-295, 305-321; tom II str. 351-355)

1.12. Obiekt budowlany, w którym mieściła się siedziba ZP i SdN, a następnie OOW objęty był w latach 2019-2022 okresowymi kontrolami (rocznymi), o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane³⁵. W 2018 r. przeprowadzona została ostatnia kontrola pięcioletnia dotycząca stanu technicznego tego obiektu i jego przydatności do użytkowania, o której mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2

³⁴ Dz. U z 2019 r., poz. 1843, ze zm., która obowiązywała do dnia 31 grudnia 2020 r.

³⁵ Dz. U. z 2021 r. poz.2351, ze zm., dalej ustawa Prawo budowlane.

ww. ustawy. Wszystkie ww. kontrole zostały wpisane do Książki obiektu budowlanego, stosownie do postanowień § 5 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego³⁶. Osoby je przeprowadzające posiadały stosowne uprawnienia i kwalifikacje wskazane w art. 62. ust. 4-6 ustawy Prawo budowlane. W wyniku ww. kontroli pięcioletniej nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano zaleceń, natomiast w wyniku kontroli rocznych przeprowadzonych w latach 2019 - 2021 formułowano zalecenie dotyczące stopniowej wymiany nieszczelnej stolarki okiennej wraz z czyszczeniem i malowaniem krat. W protokole z kontroli rocznej przeprowadzonej w 2022 r. nie sformułowano żadnych zaleceń w tej sprawie. Stan stolarki okiennej i drzwiowej oceniono jako dobry. W uwadze na końcu protokołu podano, że zalecenia z poprzedniego protokołu wykonano. Stopniowa wymiana stolarki jest kontynuowana.
(akta kontroli tom I str. 322-379)

Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej w Ostrołęce poinformował kontrolera NIK, że ZP i SdN, a następnie OOW, nie zostały w latach 2019-2022 ujęte w rocznych planach czynności kontrolno-rozpoznawczych, o których mowa w art. 23 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej³⁷.
(akta kontroli tom I str. 381- 382)

1.13. Zgodnie z § 105³¹ rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. i § 57 rozporządzenia w sprawie okręgowych ośrodków wychowawczych, w ZP i SdN, a następnie w OOW, każda zmiana pracowników realizujących zadania ochronne powinna liczyć nie mniej niż dwie osoby. Dyrektor tych placówek mógł określić w drodze instrukcji odstępstwa od liczby pracowników na zmianie, m.in. w sytuacji jeżeli było to uzasadnione ich organizacją.

Zarówno w Planie ochronnym ZP i SdN, jak i Planie ochrony OOW ustalony został trzymianowy system pracy pracowników ochrony³⁸. W instrukcjach wchodzących w skład tych Planów Dyrektor nie wprowadził odstępstw w zakresie liczby pracowników ochrony na zmianie.

(akta kontroli tom I str. 150, 163,181-184, 209)

Szczegółowe badanie dokumentacji dotyczącej obsady zmian w styczniu i wrześniu poszczególnych lat objętych kontrolą wykazało, że pracownicy ochrony pracowali w tych miesiącach na trzy zmiany. Każda zmiana liczyła w tym okresie co najmniej dwóch pracowników ochrony, z wyjątkiem pierwszej zmiany w dniu 20 września 2022 r. na której służbę pełnił tylko jeden pracownik ochrony.

(akta kontroli tom I str. 214-222)

Dyrektor wyjaśnił, że drugi pracownik ochrony, który powinien pracować na pierwszej zmianie dnia 20 września 2022 r. nagle zachorował. Wskazał ponadto, że w okresie od 1 września do 30 października 2022 r. w Ośrodku nie przebywał ani jeden nieletni.

(akta kontroli tom I str. 388-389)

1.14. W okresie objętym kontrolą pracownicy ochrony zatrudnieni w ZP i SdN, a następnie w OOW realizowali zadania ochronne na przydzielonych im posterunkach, w dniach i zmianach wskazanych w grafikach pracy na dany miesiąc. W ww. okresie nie było podziału na pracowników ochrony realizujących zadania z zakresu ochrony wewnętrznej i pracowników ochrony realizujących zadania z zakresu ochrony zewnętrznej. Zadania i obowiązki ochronne każdego pracownika ochrony obejmowały wszystkie posterunki funkcjonujące w tych placówkach. Dyżury pracowników ochrony były ustalane w miesięcznych planach (harmonogramach) opracowywanych przez Kierownika Internatu i zatwierdzanych przez Dyrektora.

³⁶ Dz. U. Nr 120, poz. 1134 (rozporządzenie obowiązywało do 31 grudnia 2022 r.).

³⁷ Dz. U. z 2022 r., poz. 1969, ze zm..

³⁸ Od godz. 6.00 do 14.00, od 14.00 do 22.00, od 22.00 do 6.00.

(akta kontroli tom I str. 214-227, 233, 390)

W planach ochrony obowiązujących w okresie objętym kontrolą zamieszczono opis organizacji systemu łączności telefonicznej oraz radiowej w ZP i SdN, a następnie w OOW. W ramach opisu systemu łączności telefonicznej, w obu Planach zamieszczono takie same zapisy, w których wskazano m.in., że: w skład tego systemu wchodzi centrala telefoniczna obsługująca linię telefoniczną wewnętrzną i miejską; w aparaty telefoniczne z przenośnymi słuchawkami wyposażone są wszystkie grupy wychowawcze Internatu oraz Szkoła i Warszawy Szkolne; aparaty te pozostają do dyspozycji pracowników pedagogicznych; w aparaty stacjonarne wyposażone są wszystkie pomieszczenia służbowe; obowiązkiem osób, do których dyspozycji pozostają te telefony jest utrzymywanie ich w stałym stanie gotowości do użycia. W ramach opisu systemu łączności radiowej wskazano natomiast, że:

- w przypadku Planu ochronnego ZP i SdN - w skład tego systemu wchodzi dwa radiotelefony, przeznaczone do komunikowania się pracowników ochrony, z których jeden znajduje się na dyżurce przy wejściu do zakładu, a drugi przeznaczony jest dla pracownika ochrony pełniącego dyżury obchodowe terenu zakładu;
- w przypadku Planu ochrony OOW – w skład tego systemu wchodzi cztery radiotelefony, które przeznaczone są do komunikowania się pracowników.

(akta kontroli tom I str. 166, 193-194)

Zgodnie z kolejnymi planami ochrony obowiązującymi w okresie objętym kontrolą w ZP i SdN a następnie w OOW, zadania pracownika ochrony na posterunku nr 2 (koordynatora zmiana) obejmowały m.in. prowadzenie „książki służby” (w przypadku Planu ochronnego ZP i SdN), a następnie „książki przebiegu zmiany” (w przypadku Planu ochrony OOW) i odnotowywania w nich wszelkich ważnych wydarzeń: spostrzeżeń, zaleceń oraz wskazań dla pracowników ochrony przejmujących służbę. Był to jedyny rodzaj ewidencji, w której zgodnie z ww. planami odnotowywany miał być przebieg służby pracowników ochrony na poszczególnych posterunkach.

(akta kontroli tom I str. 141, 181-182)

W wyniku analizy zapisów zamieszczonych w „Księdze dyżurów strażników” prowadzonej w ZP i SdN, a następnie w „Księdze przebiegu zmiany” prowadzonej w OOW, dotyczących wybranych miesięcy z lat 2019-2022 (tj. stycznia i września) oraz okresu od 1 do 8 stycznia 2023 r. stwierdzono, że osoby, które pełniły służbę w danym dniu i na danej zmianie odnotowywały w niej, czas pełnienia tej służby (tj. godzinie jej rozpoczęcia i zakończenia), sytuację w momencie przejęcia i zdania służby (m.in. w zakresie wydanych poleceń służbowych, nieletnich umieszczonych w izbie przejściowej/adaptacyjnej), informacje dotyczące przebiegu służby (w tym wyniki obchodu terenu placówki oraz kontroli stanu zabezpieczeń techniczno-ochronnych).

W miesiącach objętych badaniami kontrolnymi w tym zakresie w dziewięciu przypadkach w ww. księgach odnotowano występowanie różnego rodzaju nieprawidłowości, polegających m.in. na braku kluczy, awarii system monitoringu lub systemu alarmowego, ze wskazaniem podjętych działań na rzecz ich usunięcia.

Dyrektor oraz Kierownik Internatu w ww. miesiącach przeprowadzili 21 kontroli wewnętrznych dotyczących prawidłowości wykonywania obowiązków przez pracowników ochrony, co zostało odnotowane w ww. księgach.

(akta kontroli tom I str. 398-412)

Obowiązek zamieszczania w ww. księgach informacji o przeprowadzonych przez pracowników ochrony kontrolach stanu zabezpieczeń techniczno-ochronnych oraz o ich wynikach, wynikał z zarządzenia Dyrektora Nr 10/2020 z dnia 18 września 2020 r. w sprawie sposobu dokonywania przez pracowników kontroli zabezpieczeń techniczno-ochronnych. W zarządzeniu tym Dyrektor polecił dokonywanie przez ww.

pracowników ww. kontroli według harmonogramu stanowiącego załącznik do zarządzenia. W harmonogramie tym wskazano godziny, w których takie kontrole powinny być przeprowadzane oraz elementy ww. zabezpieczeń, które powinny być nimi objęte.

(akta kontroli tom I str. 396-397)

Zasady postępowania z kluczami do pomieszczeń ZP i SdN określone zostały w zarządzeniu Dyrektora z dnia 30 kwietnia 2021 r. Wskazano w nim m.in., że klucze do pomieszczeń tej placówki przechowywane są w dyżurce (posterunek nr 2), w zamkniętej szafce i wydawane są przez pracownika ochrony wyłącznie uprawnionym osobom. Pracownik ochrony zobowiązany jest do prowadzenia książki (rejstru) wydawanych i zdawanych kluczy uprawnionym osobom. Po zakończonej pracy pracownicy zobowiązani są do zamknięcia drzwi na klucz i przekazania kluczy do dyżurki.

(akta kontroli tom I str. 420-421)

Analogiczne zasady postępowania z kluczami określone zostały w Instrukcji korzystania i postępowania z kluczami wchodzącej w skład Planu ochrony OOW.

(akta kontroli tom I str. 207-208)

Kierownik Internatu wyjaśnił, że do dnia 30 kwietnia 2021 r., tj. czasu wydania przez Dyrektora ZP i SdN ww. zarządzenia w sprawie zasad postępowania z kluczami, obowiązywały ustne polecenia Dyrektora w tej sprawie. W okresie tym nie była również prowadzona ewidencja w tym zakresie.

(akta kontroli tom I str. 419)

W wyniku analizy zapisów zamieszczonych w prowadzonej w Ośrodku „Ewidencji pobierania kluczy” za okres od 30 grudnia 2022 r. do 10 stycznia 2023 r. stwierdzono, że w trzech przypadkach w ww. okresie pracownicy ochrony nie odnotowali w niej faktu dokonania zwrotu kluczy pobranych przez pracowników Ośrodka. Dotyczyło to braku wpisu o dokonaniu zwrotu kluczy do pomieszczenia nr 47, które wydane zostały w dniu 30 grudnia 2022 r., oraz braku wpisu o dokonaniu zwrotu kluczy do pomieszczeń nr 1 i 5, które wydane zostały w dniu 4 stycznia 2023 r.

(akta kontroli tom I str. 422-428)

1.15. W latach 2020-2022 u dwóch wychowanków ZP i SdN stwierdzono zakażenie wirusem SARS-CoV-2. Oba te przypadki miały miejsce w 2021 r. Nietelni, których to dotyczyło umieszczeni zostali w izbie chorych. W 22 przypadkach nietelni przebywający w tych placówkach zostali w ww. okresie objęci kwarantanną z uwagi na podejrzenie zakażenia ww. wirusem³⁹.

W ww. okresie zakażenie wirusem SARS-CoV-2 stwierdzono w 24 przypadkach u pracowników ZP i SdN⁴⁰, a 45 kolejnych przypadkach pracownicy ww. placówek objęci zostali kwarantanną z uwagi na podejrzenie zakażenia tym wirusem⁴¹.

(akta kontroli tom I str. 434-437)

W ramach działań mających na celu zapobieganie zakażenia wirusem SARS-CoV-2 Dyrektor powołał zarządzeniem Nr 5/2020 z dnia 9 marca 2020 r. zespół ds. przeciwdziałania zagrożeniom z tego tytułu. Wydał również zarządzenia⁴², w których nakazał m.in.: zakrywanie nosa i ust przez pracowników przebywających na terenie ZP i SdN; ograniczenie do niezbędnego minimum przemieszczania się pracowników i wychowanków na terenie tych placówek; wykonywanie w ciągu dnia dwukrotnego pomiaru temperatury wychowanków i pracowników; osobne spożywanie

³⁹ 11 takich przypadków miało miejsce w listopadzie 2020 r., a kolejnych 11 w marcu i kwietniu 2021 r.

⁴⁰ 7 takich przypadków miało miejsce w 2020 r., 16 w 2021 r. i 1 w 2022 r.

⁴¹ 10 takich przypadków miało miejsce w 2020 r., 32 w 2021 r. i 3 w 2022 r.

⁴² Nr 13/2020 z dnia 11 listopada 2020 r. oraz Nr 20/2021 z dnia 24 marca 2021 r.

posiłków na stołówce przez poszczególne grupy wychowawcze; niełączenie grup wychowawczych podczas zajęć.

(akta kontroli tom I str. 430-433)

Wychowankowie na czas kwarantanny byli umieszczani w ogólnej izbie chorych, a wychowankowie u których stwierdzono zakażenie wirusem SARS-CoV-2 w izbie zakaźnej chorych.

(akta kontroli tom I str. 430-439)

Wydatki poniesione przez ZP i SdN w 2020 r. na rzecz zapobiegania zakażeniom wychowanków i pracownikom w ramach pandemii COVID-19 wyniosły ogółem 10,1 tys. zł. Ze środków tych sfinansowano m.in. zakupy maseczek, przyłbic, rękawic, środków higieny osobistej, płynów antybakteryjnych, programu komputerowego do pracy zdalnej.

(akta kontroli tom I str. 438-439)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nie został dotrzymany termin określony w § 13 i § 14 rozporządzenia w sprawie współdziałania OOW z Policją (14 dni od wejścia w życie tego rozporządzenia, tj. do dnia 6 grudnia 2022 r.), w którym Dyrektor Ośrodka wraz z właściwym Komendantem Policji:

- określić mieli po raz pierwszy sposób zapewnienia bezpośredniej łączności między ośrodkiem a właściwą komendą powiatową (miejską, rejonową) Policji;
- opracować mieli pierwszy projekt planu zabezpieczenia OOW.

Sposób zapewnienia bezpośredniej łączności między OOW, a Komendą Miejską Policji w Ostrołęce uzgodniony został w sposób formalny dopiero 13 stycznia 2023 r., natomiast projekt planu zabezpieczenia OOW do czasu kontroli, tj. do dnia 3 marca 2023 r. nie został w sposób formalny uzgodniony z Komendantem Miejskim Policji w Ostrołęce, z uwagi na brak do tego czasu jego podpisania przez ww. Komendanta.

(akta kontroli tom I str. 240-241, 444-448)

Dyrektor OOW wyjaśnił, że opóźnienie w działaniach na rzecz określenia sposobu zapewniania łączności z Policją oraz opracowania pierwszego projektu planu zabezpieczenia było wynikiem wyznaczenia w ww. rozporządzeniu zbyt krótkiego (w jego ocenie) 14 dniowego terminu na realizację tych zadań.

(akta kontroli tom I str. 442-443)

2. Zapisy w Księdze wydarzeń nadzwyczajnych ZP i SdN odnoszące się do ucieczki wychowanka w dniu 21 grudnia 2021 r. nie zawierały wymaganej informacji wskazanej w § 9 załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., dotyczącej daty i godziny doprowadzenia (lub przybycia nieletniego) po ucieczce oraz informacji przez kogo nieletni zostały doprowadzony i przez kogo został przejęty po powrocie.

(akta kontroli tom I str. 102-108, 476)

Dyrektor wyjaśnił m.in., że przyczyną tej sytuacji było niedopatrzenie.

(akta kontroli tom I str. 478-481)

3. Dyrektor nie zakwalifikował jako wydarzeń nadzwyczajnych, w rozumieniu § 2 pkt 12 lit. y) rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. dwóch przypadków ujawnienia posiadania przez wychowanków Placówki narkotyków lub środków psychoaktywnych. W związku z powyższym nie zostały one wykazane w Księdze wydarzeń nadzwyczajnych i nie podjęto w stosunku do nich działań przewidzianych dla tego rodzaju wydarzeń. Dotyczyło to:

- znalezienia środków narkotycznych w pomieszczeniu mieszkalnym w Zakładzie zajmowanym przez wychowanka ZP, zatrzymanego przez policjantów

- z Wydziału Patrolowego Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce w dniu 11 czerwca 2021 r. jako podejrzanego w sprawie kradzieży dokonanej w dniu 10 czerwca 2021 r. poza terenem Zakładu Poprawczego;
- ujawnienia w dniu 20 grudnia 2021 r. przez wychowawcę w przekazanym przez wychowanka opakowaniu orzeszków ziemnych, papierowego zwitka z substancją psychoaktywną.

(akta kontroli tom I str. 109-111)

Dyrektor wyjaśnił, że (w jego ocenie) znalezienie w rzeczach wychowanka lub pokoju mieszkalnym substancji psychoaktywnej nie było wydarzeniem nadzwyczajnym. W myśl § 2 pkt 12 lit. p rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. zdarzeniem takim byłoby użycie przez wychowanka substancji psychoaktywnej, co nie miało miejsca w tych przypadkach.

(akta kontroli tom I str. 478, 480)

W odniesieniu do ww. wyjaśnień należy zauważyć, że za posiadanie środków odurzających, substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych grozi odpowiedzialność karna na podstawie art. 62, 62a i 62b ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁴³. Ponieważ są to przestępstwa ścigane z urzędu, ujawnienie tego rodzaju sytuacji powinno być kwalifikowane jako wydarzenie nadzwyczajne, o którym była mowa w § 2 pkt 12 lit. y rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r.

4. W wyniku analizy zapisów zamieszczonych w prowadzonej w Ośrodku „Ewidencji pobierania kluczy” za okres od 30 grudnia 2022 r. do 10 stycznia 2023 r. stwierdzono, że w trzech przypadkach w ww. okresie pracownicy ochrony nie odnotowali w niej faktu dokonania zwrotu kluczy pobranych przez pracowników Ośrodka, co było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli tom I str. 422-428)

Kierownik Internatu wyjaśnił, że klucze te zostały zwrócone, ale fakt ten nie został odnotowany w ww. Ewidencji z powodu chwilowej nieuwagi pracownika ochrony.

(akta kontroli tom I str. 429)

5. Do czasu kontroli NIK (tj. 26 kwietnia 2023 r.) nie dokonano zmiany zakresów czynności pracowników Placówki, pomimo iż zostały one opracowane w okresie, w którym funkcjonował jeszcze Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich. W efekcie jako miejsce pracy poszczególnych pracowników Placówki nadal wskazywany był w nich ZP i SdN.

(akta kontroli tom I str. 223-236, 482-487; tom II str. 358-365)

Dyrektor wyjaśnił, m.in., że po przekształceniu ZP i SdN w OOW, w związku ze zmianami organizacyjnymi, licznymi zmianami regulaminów i zarządzeń, zakresy czynności pracowników pozostały do zmiany w późniejszym czasie, aby dostosować je do nowych warunków w jakich Placówka będzie funkcjonowała.

(akta kontroli tom I str. 479, 481)

W ocenie NIK przedstawione przez Dyrektora argumenty w ww. sprawie, nie tłumaczą zwleknięcia przez tak długi okres (do czasu kontroli NIK) z dokonaniem stosownych zmian w zakresach czynności pracowników Placówki, uwzględniających jej aktualny status prawny i zasady funkcjonowania.

OCENA CZĄSTKOWA

W ZP i SdN, a następnie w OOW podejmowano wymagane działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w tych placówkach. Opracowano plany ochrony i stosowano w praktyce określone w nich zasady postępowania. Zapewniano obsadę kadrową ze strony pracowników ochrony oraz właściwy stan zabezpieczeń techniczno-ochronnych. Budynki Placówki poddawane były wymaganym okresowym

⁴³ Dz. U. z 2023 r. poz. 172, ze zm.

kontrolom wskazanym w ustawie Prawo budowlane, których wyniki wskazywały na właściwy stan techniczny i użytkowy tych obiektów. Stwierdzone nieprawidłowości w tym zakresie dotyczyły w szczególności: opóźnień w dokonaniu uzgodnień w sprawie określenia sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności pomiędzy Ośrodkiem a Komendą Miejską Policji w Ostrołęce oraz przy opracowaniu po raz pierwszy planu zabezpieczenia Ośrodka; niezakwalifikowania dwóch wydarzeń dotyczących posiadania przez wychowanków narkotyków lub środków psychoaktywnych jako wydarzeń nadzwyczajnych; niezaktualizowaniu zakresów czynności pracowników Placówki, po przekształceniu z ZP i SdN w OOW; nieodnotowania w trzech przypadkach, w ewidencji prowadzonej przez pracowników ochrony, faktu dokonania zwrotu przez pracowników kluczy pobranych do pomieszczeń Ośrodkach; niezamieszczenia w prowadzonej w ZP i SdN Księdze wydarzeń nadzwyczajnych wymaganych informacji dotyczących doprowadzenia nieletniego z ucieczki.

2. Działalność resocjalizacyjna w Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich, a następnie w Okręgowym Ośrodku Wychowawczym

Opis stanu faktycznego

2.1. Plany pracy Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich na lata szkolne 2019/200-2021/2022 zawierały wszystkie wymagane elementy wskazane w § 12 ust. 3 oraz § 84 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. Plan pracy Ośrodka na rok szkolny 2022/2023 zawierał elementy wskazane w § 10 ust. 3 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania OOW. Plany te zostały opracowane przez Dyrektora we współpracy z nauczycielami zajmującymi stanowiska kierownicze w tych placówkach i zaopiniowane odpowiednio przez Radę ZP i SdN bądź Radę OOW.

(akta kontroli tom II str. 1-118, 397-424)

2.2. W latach 2019-2022 (do 31 sierpnia) w Zakładzie Poprawczym pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla wychowanków była świadczona przez zespół diagnostyczno-korekcyjny, o którym mowa w § 15 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie ZP z 2021 r. W roku szkolnym 2019/2020 w skład tego zespołu wchodził psycholog, pedagog i terapeuta, a w latach szkolnych 2020/2021-2021/2022 psycholog i pedagog. Pomoc psychologiczną dla wychowanków Schroniska dla Nieletnich świadczył w ww. latach szkolnych zespół diagnostyczny, w którym mowa w § 32 pkt 4 ww. rozporządzenia, w skład którego wchodził psycholog i pedagog.

(akta kontroli tom II str. 19-27, 94-118, 150-151)

W roku szkolnym 2022/2023, zgodnie z § 13 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania OOW, realizacją ww. zadań w Ośrodku zajmował się zespół pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w skład którego wchodziło dwóch psychologów i dwóch pedagogów.

(akta kontroli tom II str. 77-83, 148-151)

Osoby, które wchodziły w skład ww. zespołów pracowały w ZP i SdN oraz w OOW na pełny etat. Każda z nich ukończyła m.in. studia wyższe magisterskie, odpowiednio o kierunku psychologia i pedagogika.

(akta kontroli tom II str. 150-151)

Zadania ww. zespołów oraz sposoby, formy i terminy działań na rzecz ich realizacji określały ich Plany pracy opracowane na poszczególne lata szkolne, w podziale na główne grupy zadań danego zespołu⁴⁴. W ww. Planach określano graniczne okresy, w którym dane zadanie powinno być wykonane lub wskazywano, że określone

⁴⁴Takie np. jak: praca z nowoprzyjętym wychowankiem, sporządzanie indywidualnych diagnoz wychowanków, udział w procesie resocjalizacji wychowanków; działalność profilaktyczna, współpraca z rodziną; pedagogizacja rodziców, współpraca z kadrami placówki.

zadanie wykonywane będzie według potrzeb. Nie zawierały one określenia liczby godzin przeznaczonych na realizację poszczególnych zadań.

(akta kontroli tom II str. 19-27, 77-83, 94-118)

Kierownik Internatu wyjaśnił, że zadania realizowane są na bieżąco, w miarę potrzeb z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb wychowanka oraz aktualnej sytuacji w placówce (częstotliwość przybywania wychowanków, atmosfera wychowawcza, nieplanowane działania), co wpływa na trudność w zaplanowaniu ilości godzin przeznaczonych na ich realizację.

(akta kontroli tom II str. 385-386)

Dyrektor ZP i SdN, a następnie OOW nie wprowadził uregulowań wewnętrznych (procedur) określających obowiązujące w tych jednostkach zasady udzielania przez psychologów i pedagogów pomocy wychowankom tych placówek oraz zasady dokumentowania działalności w tym zakresie.

(akta kontroli tom II str. 135-146)

Dyrektor wyjaśnił m.in., że zasady udzielania pomocy wychowankom Placówki przez psychologów i pedagogów znajdują się w ich zakresach czynności oraz w procedurach określających zasady opracowywania IPR, a następnie IPOWRiT.

(akta kontroli tom I str. 479, 481-487)

W zakresach czynności psychologów i pedagogów wskazane zostały ich zadania w zakresie dotyczącym m.in. udzielania pomocy wychowankom Placówki. Nie określono w nich szczegółowych zasad udzielania tej pomocy, jak i sposobu prowadzenia dokumentacji w tym zakresie.

Obowiązujące w Placówce procedury postępowania przy opracowywaniu IPR i IPOWRiT omówione zostały w pkt 2.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom I str. 482-487; tom II str. 135-146)

Usługi na rzecz wychowanków ZP i SdN oraz OOW, w zakresie sprawowania doraźnej opieki nad nieletnimi, udzielania psychiatrycznych porad lekarskich nieletnim, przeprowadzania specjalistycznych badań psychiatrycznych, wydawania opinii specjalistycznych w tym zakresie, świadczone były w okresie objętym kontrolą przez lekarz specjalistę z zakresu psychiatrii, prowadzącą indywidualną specjalistyczną praktykę lekarską. Zgodnie z postanowieniami umowy zawartej w tym zakresie na 2022 r., przedmiotowe świadczenia udzielane miały być w siedzibie ww. placówki w każdy w każdy czwartek w godz. 8:00 -11:00 oraz w razie konieczności konsultacji wychowanka w innym terminie, po uprzednim uzgodnieniu telefonicznie daty i godziny wizyty.

(akta kontroli tom II str. 152-157)

Wg stanu na dzień 16 lutego 2023 r. OOW dysponowała m.in. salą terapeutyczną, pracownią, dwoma gabinetami psychologów oraz dwoma gabinetami pedagogów.

(akta kontroli tom II str. 172)

Liczba przeprowadzonych zajęć⁴⁵ oraz udzielonych porad i konsultacji dla wychowanków ZP przez zespół diagnostyczno-korekcyjny w wybranych miesiącach (czerwiec i grudzień) z okresu do 31 sierpnia 2022 r., kształtowała się następująco: 2019 r. – 50, 43; 2020 r. – 36, 48; 2021 r. – 48, 59; 2022 r. – 39. W poszczególnych miesiącach udział w ww. zajęciach wzięło od 6 do 12 wychowanków ZP.

Liczba przeprowadzonych zajęć w ww. miesiącach przez zespół diagnostyczny dla wychowanków SdN kształtowała się odpowiednio: 2019 r. – 12, 23; 2020 r. – 18, 18; 2021 r. – 28, 19; 2022 r. – 20. W poszczególnych miesiącach udział w ww. zajęciach wzięło od czterech do siedmiu wychowanków SdN.

⁴⁵ Psychoedukacyjnych, terapeutycznych i innych specjalistycznych.

Liczba przeprowadzonych przez zespół pomocy psychologiczno-pedagogicznej zajęć⁴⁶ oraz udzielonych porad i konsultacji dla wychowanków OOW w grudniu 2022 r. wyniosła ogółem 68, a w styczniu 2023 r. – 73. W grudniu 2022 r. w ww. zajęciach wzięło udział 11 wychowanków tej placówki, a w styczniu 2023 r. – 12.

(akta kontroli tom II str.119-133)

Lekarz psychiatra we wskazanych wyżej miesiącach z lat 2019-2022 (do 31 sierpnia) udzielił ogółem 10 konsultacji dla wychowanków ZP i SdN, w tym ośmiu konsultacji dla sześciu wychowanków SdN⁴⁷ oraz dwóch konsultacji dla jednego z wychowanków ZP⁴⁸. Wychowankom OOW w grudniu 2022 r. i styczniu 2023 r. nie były udzielane konsultacje psychiatryczne.

(akta kontroli tom II str. 134)

2.3. Zgodnie z § 59 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., proces resocjalizacji wychowanka w Zakładzie Poprawczym należało prowadzić w oparciu o indywidualną diagnozę i IPR opracowany przez pedagoga i psychologa z udziałem wychowanka i innych pracowników zakładu. IPR opracowany dla wychowanka tej placówki należało modyfikować nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy zgodnie z § 59 ust. 5 ww. rozporządzenia.

Szczegółowe zasady postępowania przy opracowywaniu IPR dla wychowanków ZP określała „Procedura opracowania indywidualnych planów resocjalizacji w Zakładzie Poprawczym w Laskowcu” wprowadzona zarządzeniem Dyrektora Nr 4/2018 z dnia 29 marca 2018 r. Zgodnie z ww. Procedurą, koordynatorem działań związanych z opracowaniem IPR miał być pedagog ZP. Po ok. dwóch miesiącach jego pobytu wychowanka w ZP pedagog zaplanować miał termin oraz zwołać zebranie, w trakcie którego utworzony miał być IPR. Wskazano przy tym, że niekiedy ze względów organizacyjnych lub niewystarczającego okresu niezbędnego do właściwego poznania i zdiagnozowania wychowanka (np. z uwagi na jego pobyt w Szpitalu) termin ten mógł ulec przedłużeniu. Dla wychowanków przyjętych w okresie wakacyjnym lub bezpośrednio przed tym okresem, IPR-y miały być sporządzane sukcesywnie, bez wskazania na czym ta sukcesywność miała polegać. Zgodnie z Procedurą modyfikacja IPR dokonywana miała być nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy.

(akta kontroli tom II str. 135-139)

W wyniku analizy dokumentacji 10 byłych wychowanków ZP o najdłuższym okresie pobytu w tej jednostce stwierdzono, że:

- dla każdego z nich opracowany został IPR;
- we wszystkich tych przypadkach przy opracowywaniu ww. IPR udział wzięli pedagog i psycholog oraz inni pracownicy ZP⁴⁹;
- żaden z wychowanków nie odmówił współdziałania w opracowaniu IPR;
- w przypadku sześciu z ww. wychowanków pierwsze IPR-y sporządzone zostały w okresie do dwóch miesięcy od daty ich przybycia do ZP;
- w przypadku czterech pozostałych wychowanków pierwsze IPR-y po dwóch miesiącach od daty ich przybycia do ZP (tj. w poszczególnych przypadkach po upływie: 2 miesięcy i 3 dni; dwóch miesięcy i 11 dni; dwóch miesięcy i 21 dni; trzech miesięcy i 26 dni).

(akta kontroli tom II str. 173-192)

Dyrektor wskazał, że oba przypadki, w których, w których opracowanie pierwszych IPR-ów trwało najdłużej, dotyczyły wychowanków, którzy przybyli do ZP tej placówki

⁴⁶ Psychoedukacyjnych i innych specjalistycznych.

⁴⁷ Po trzy w 2020 i 2021 r. oraz dwie 2022 r.

⁴⁸ Obie miały miejsce w grudniu 2019 r.

⁴⁹ tj. m.in. wychowawcy prowadzącego, wychowawcy klasy, nauczyciela praktycznej nauki zawodu, opiekuna grupy warsztatowej.

w okresie wakacyjnym. Ponadto jedna z tych dwóch spraw dotyczyła nieletniego, który umieszczony został w ZP z uwagi na poważny czyn, w związku z czym pracownicy ZP potrzebowali więcej czasu żeby lepiej go poznać. W przypadku drugiej sprawy utrudnienie stanowiła skomplikowana sytuacja rodzinna nieletniego, którego rodzice byli osobami głuchoniemymi i mieszkali oddzielnie w dwóch różnych miastach co powodowało, że kontakt z nimi był utrudniony. Dodatkowo nieletni był także wychowankiem Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej. W związku z powyższym potrzeba było więcej czasu na dokładniejsze zbadanie sytuacji nieletniego w celu stworzenia dla niego możliwie najlepszego IPR.

(akta kontroli tom II str. 215-217)

W wyniku kontroli dokumentacji ww. 10 byłych wychowanków ZP stwierdzono ponadto, że:

- w przypadku ośmiu z nich opracowane dla nich IPR-y były modyfikowane w czasie ich pobytu w ZP nie rzadziej niż co sześć miesięcy;
- w przypadku pozostałych dwóch wychowanków stwierdzono, że pierwsze modyfikacje opracowanych dla nich IPR-ów dokonane zostały w jednym przypadku po upływie siedmiu miesięcy, a w drugim po upływie ośmiu miesięcy.

(akta kontroli tom II str. 173-192)

We wszystkich ww. 10 przypadkach IPR-y były realizowane zgodnie z przyjętymi w nich założeniami. Nieletni uczestniczyli w różnych formach działań resocjalizacyjnych oraz w przewidzianych dla nich formach kształcenia zawodowego i ogólnego w Szkole Podstawowej lub/i w Szkole Branżowej I Stopnia.

(akta kontroli tom II str. 173-183)

Zgodnie z § 83 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., SdN zobowiązane było do opracowania opinii psychologiczno-pedagogicznej o nieletnim, w terminie nie dłuższym niż 6 tygodni od daty przyjęcia wychowanka do tej placówki.

W wyniku kontroli dokumentacji pięciu byłych wychowanków SdN stwierdzono, że dla czterech nich opracowano opinie psychologiczno-pedagogiczne w SdN, po upływie od 9 do 12 tygodni od daty ich przyjęcia do tej placówki. Opinii takiej nie sporządzono dla nieletniego, których został umieszczony w Schronisku w dniu 24 maja 2019 r. z opinią sporządzoną w dniu 26 kwietnia 2019 r. przez Opiniodawczy Zespół Sądowych Specjalistów w Sądzie Okręgowym w Warszawie.

(akta kontroli tom II str. 184-186)

Zgodnie z § 24 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie pobytu nieletnich w okręgowych ośrodkach wychowawczych⁵⁰, proces resocjalizacji nieletnich w tych placówkach powinien być prowadzony w oparciu o indywidualną diagnozę i IPOWRiT, opracowany przez pedagoga i psychologa z udziałem nieletniego i innych pracowników zakładu.

Szczegółowe zasady postępowania przy opracowywaniu IPOWRiT dla wychowanków OOW określała „Procedura opracowania indywidualnych planów oddziaływań wychowawczych, resocjalizacyjnych i terapeutycznych w Okręgowym Ośrodku Wychowawczym w Laskowcu” wprowadzona zarządzeniem Dyrektora Nr 4/2022 z dnia 21 września 2022 r. Zgodnie z Procedurą, IPOWRiT opracowywać miał pedagog i psycholog z udziałem innych pracowników OOW. Po ok. 6 tygodniach pobytu nieletniego w Ośrodku pedagog i psycholog powinni zaplanować termin, a następnie zwołać zebranie, w czasie którego utworzony miał być IPOWRiT. W Procedurze wskazano, że niekiedy ze względów organizacyjnych lub niewystarczającego okresu niezbędnego do właściwego poznania i zdiagnozowania nieletniego termin ten może ulec przesunięciu.

⁵⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1890, dalej: rozporządzenie w sprawie pobytu w OOW.

(akta kontroli tom II str. 140-146)

W wyniku kontroli dokumentacji pięciu wychowanków OOW stwierdzono, że dla trzech z nich psycholog, pedagog przy współudziale wychowawcy prowadzącego, wychowawcy klasy i wychowanka opracowali IPOWRiT w szóstym tygodniu od daty ich przybycia do tej placówki. Do dnia kontroli, tj. 8 marca 2023 r., IPOWRiT nie zostały opracowane dla dwóch wychowanków Ośrodka, którzy umieszczeni zostali w grupie tymczasowej.

(akta kontroli tom II str. 187-192)

2.4. Rodzice bądź opiekunowie prawni 10 wychowanków Zakładu Poprawczego, których dokumentację objęto badaniem kontrolnym, byli informowani dwa razy w roku o postępach w resocjalizacji nieletnich, stosownie do postanowień § 60 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r.

(akta kontroli tom II str. 173-183)

Rodzice bądź opiekunowie prawnie pięciu nieletnich przebywających w Schronisku, których dokumentację objęto kontrolą, byli informowani w sposób udokumentowany o ich zachowaniu, stosownie do postanowień § 85 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli tom II str. 184-186)

Rodzice bądź opiekunowie prawni pięciu wychowanków OOW, których dokumentację objęto kontrolą, do czasu rozpoczęcia kontroli NIK nie byli informowani o postępach w procesie ich resocjalizacji, w wykonaniu postanowień § 25 rozporządzenia w sprawie pobytu w OOW, z uwagi na zbyt krótki okres ich pobytu w tej placówce.

(akta kontroli tom II str. 187-192)

2.5. W latach szkolnych 2019/2020-2022/2023 kształcenie ogólne i zawodowe dla wychowanków ZP i SdN, a następnie OOW realizowane było w szkołach prowadzonych przez te jednostki, tj. szkole podstawowej oraz szkole branżowej.

Liczebność funkcjonujących grup wychowawczych i oddziałów szkolnych dla wychowanków ZP i SdN w latach szkolnych 2019/2020-2021/2022 nie przekraczała maksymalnej ich liczebności (10) określonej odpowiednio w § 5 ust. 5 i § 31 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. W roku szkolnym 2022/2023 liczebność funkcjonujących grup wychowawczych i oddziałów szkolnych dla wychowanków OOW nie przekraczała maksymalnej ich liczebności (12) określonej w § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania OOW.

W ww. latach szkolnych w poszczególnych oddziałach łączonych lub klasach, kształciło się maksymalnie w przypadku szkoły podstawowej - ośmiu wychowanków ww. placówek, a w przypadku szkoły branżowej – maksymalnie sześciu wychowanków. Grupy wychowawcze utworzone w ww. okresie liczyły maksymalnie w przypadku ZP – 10 wychowanków, a w przypadku SdN i OOW – siedmiu wychowanków.

(akta kontroli tom I str. 32; tom II str. 227-229)

W wyniku badania dokumentacji pięciu wychowanków Schroniska dla Nieletnich⁵¹ stwierdzono, że żaden z nich nie brał udziału w latach 2019-2022 (do 31 sierpnia) w wyjazdach lub wyjściach poza teren Placówki (o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym) oraz w działaniach prowadzonych na zasadach wolontariatu.

W wyniku badania dokumentacji 10 wychowanków Zakładu Poprawczego⁵², stwierdzono natomiast, że w okresie objętym kontrolą:

⁵¹Których dokumentacja została objęta kontrolą w zakresie opracowania dla nich opinii psychologiczno-pedagogicznych.

⁵² Których dokumentacja została objęta kontrolą w zakresie opracowania dla nich IPR.

- sześciu z nich brało udział w wyjazdach i wyjściach poza teren Placówki (najczęściej były to wyjścia o charakterze sportowym);
- czterech z nich wzięło w ww. okresie udział w różnego rodzaju działaniach w ramach wolontariatu (dotyczyły one czytania bajek dla dzieci, prowadzenia zbiórki żywności, uczestniczenia w pracach w domu pomocy społecznej, udzielania pomocy osobom bezdomnym);
- czterech z nich nie brało w tym okresie udziału w wyjazdach lub wyjściach poza teren Placówki (o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym) jak i w działaniach o charakterze wolontariatu.

Zasadniczy wpływ na ww. sytuację miał fakt, że w okresie od marca 2020 r. do końca 2022 r., wszystkie zajęcia o charakterze kulturalnym, oświatowym, sportowym i rekreacyjnych organizowane poza terenem Placówki zostały wstrzymane z uwagi na epidemię COVID-19.

(akta kontroli tom II str. 173-186, 230-231, 235-244)

W wyniku badania dokumentacji pięciu wychowanków Okręgowego Ośrodka Wychowawczego⁵³ stwierdzono, że dwóch z nich w okresie od ich przybycia do tej placówki do dnia 6 marca 2023 r. brało udział w zajęciach sportowych (kurs pływacki) poza terenem Ośrodka. Pozostali trzej wychowankowie od momentu ich przyjęcia do OOW (w październiku lub listopadzie 2022 r.) do ww. dnia nie brali udziału w wyjściach poza teren Ośrodka, jak i w działalności w ramach wolontariatu.

(akta kontroli tom II str. 187-192, 230-231, 235-242)

Dyrektor wyjaśnił, że wychowankowie Ośrodka nie byli w tym okresie do końca rozpoznani i zdiagnozowani. Pierwszy wychowanek OOW dowieziony został do tej Placówki w dniu 31 października 2022 r. W związku z powyższym istniała obawa, że mogli samowolnie oddalić się z zajęć poza organizowanych poza Ośrodkiem.

(akta kontroli tom II str. 243-244)

2.6. W latach 2019-2022 (do 31 sierpnia) w ZP i SdN w 639 przypadkach przyznano wychowankom tych placówek nagrody (255 w 2019 r., 185 w 2020 r., 142 w 2021 r., 57 w 2022 r.). W ww. okresie w 128 przypadkach zastosowano w stosunku do ww. wychowanków środki dyscyplinarne (24 w 2019 r., 43 w 2020 r., 45 w 2021 r., 16 w 2022 r.). Najczęściej stosowaną w tym okresie formą nagrody była pochwała, a środkiem dyscyplinującym nagana.

W okresie od 1 września 2022 r. do 31 stycznia 2023 r. w OOW w 23 przypadkach przyznano wychowankom tej placówki nagrody (5 w 2022 r. i 18 w 2023 r.), a w 11 przypadkach zastosowano w stosunku do nich środki dyscyplinarne (3 w 2022 r. i 8 w 2023 r.). Najczęściej stosowaną w tym okresie formą nagrody była pochwała, a środkiem dyscyplinującym upomnienie lub nagana.

(akta kontroli tom II str. 255)

W wyniku badania dokumentacji dotyczącej przyznania 20 wychowankom ZP i SdN oraz OOW, których dokumentację objęto kontrolą⁵⁴, ogółem 18 nagród⁵⁵, stwierdzono, że najczęściej formą nagrody była pochwała (11 przypadków), a następnie przepustka na okres 2-3 dni (trzy przypadki). W pozostałych przypadkach nagrody udzielone zostały w formie nagrody pieniężnej (dwa przypadki), zgody na skorzystanie z Internetu (jeden przypadek) oraz zgody na wykonanie przedmiotu na własny użytek (jeden przypadek). We wszystkich tych sprawach przyznanie przez Dyrektora nagrody dokonane zostało na piśmie, w którym wskazano przyczynę jej

⁵³Których dokumentacja została objęta kontrolą w zakresie opracowania dla nich IPOWRiT.

⁵⁴Dotyczy to wychowanków ZP, SdN i OOW, których dokumentacja została objęta kontrolą w zakresie opracowania dla nich odpowiednio: IPR, opinii psychologiczno-pedagogicznych i IPOWRiT.

⁵⁵Spośród ogółem 310 nagród przyznanych tej grupie wychowanków w okresie objętym kontrolą.

przyznania (najczęściej były to właściwa postawa i zachowanie bądź wyróżniające wykonywanie obowiązków).

Stwierdzono, że z trzech przypadków, w których ww. wychowankom udzielono nagrody w formie przepustki, w dwóch przypadkach zostały one udzielone w okresie zajęć szkolnych. Dotyczyło to przepustki udzielonej jednemu z wychowanków ZP na okres od 17 do 19 stycznia 2020 r. oraz przepustki i urlopu udzielonych innemu wychowankowi ZP na łączny okres od 28 stycznia do 4 lutego 2022 r.

(akta kontroli tom II str. 231-234, 252-295, 389-390)

Dyrektor wyjaśnił, że (w jego ocenie) udzielone przepustki i urlop nie odbyły się ze szkodą dla procesu edukacyjnego nieletnich. W Zakładzie Poprawczym wychowankowie uczą się przez 40 tygodni w roku (gdyż jest to placówka nieferyjna). Nauka trwa sześć dni w tygodniu. Tymczasem realizowana podstawa programowa przewidziana jest na 32 tygodnie nauki.

(akta kontroli tom II str. 207, 209)

W wyniku badania dokumentacji zastosowania w stosunku do ww. 20 wychowanków ZP i SdN oraz OOW, ogółem 18 środków dyscyplinarnych⁵⁶, stwierdzono, że najczęstszą ich formą była nagana (dziewięć przypadków), a następnie: upomnienie, nieudzielenie przepustki lub urlopu, obniżenie wysokości kieszonkowego, nieudzielenie zgody na wyjście poza teren Placówki na okres 1 m-ca (po dwa przypadki) oraz zawiadomienie sądu o niewłaściwym zachowaniu (jeden przypadek).

We wszystkich tych sprawach zastosowanie środka dyscyplinarnego przez Dyrektora dokonane zostało na piśmie⁵⁷, w którym znajdował się m.in.:

- podpisany wniosek w sprawie zastosowania wobec nieletniego środka dyscyplinarnego wraz z opisem przewinienia stanowiącego podstawę do jego zastosowania (w wybranych do kontroli sprawach były to: naruszenie ustalonego w placówce porządku; niewykonywanie swoich obowiązków, zachowanie godzące w dobro innych osób);
- wyjaśnienia złożone przez wychowanka;
- opinia zespołu diagnostycznego/diagnostyczno-korekcyjnego/pomocy psychologiczno-pedagogicznej w sprawie zastosowania danego środka dyscyplinarnego;
- decyzja z Dyrektora w sprawie zastosowania środka dyscyplinarnego, wraz z pouczeniem o prawie nieletniego do złożenia skargi do sędziego rodzinnego sprawującego nadzór nad Placówką oraz informacją o włączeniu decyzji do akt osobowych nieletniego;
- podpis wychowanka potwierdzający zapoznanie się z treścią decyzji o zastosowaniu wobec niego środka dyscyplinarnego.

(akta kontroli tom II str. 231-234, 252-295, 393-396)

Księgi ewidencji udzielonych nagród i zastosowanych środków dyscyplinarnych wobec wychowanków Placówki prowadzone była zgodnie z zasadami określonymi w § 10 załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., a następnie (od 1 września 2022 r.) w § 5 załącznika do rozporządzenia w sprawie funkcjonowania OOW, tj. zawierały: imię i nazwisko wychowanka, datę, rodzaj nagrody lub środka dyscyplinarnego oraz czas trwania nagrody lub środka dyscyplinarnego.

(akta kontroli tom II str. 278-279, 281-282, 285-286, 293, 387-388, 391-392)

⁵⁶ Spośród ogółem 81 środków dyscyplinarnych zastosowanych wobec tej grupy wychowanków w okresie objętym kontrolą.

⁵⁷ Zatytułowanym „Protokół z przebiegu postępowania wyjaśniającego o zastosowanie środka dyscyplinarnego oraz decyzja Dyrektora”.

2.7. W wyniku kontroli dokumentacji dziesięciu wychowanków ZP pod kątem podejmowanych w tej Placówce działań w ramach procesu na rzecz przygotowania ich do usamodzielnienia po opuszczeniu Zakładu, stwierdzono, m.in., że w przypadku siedmiu z nich, Dyrektor przekazywał do właściwych kierowników powiatowych centrów pomocy rodzinie⁵⁸ informacje⁵⁹, o których mowa w § 3 ust. 1-2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielenia pomocy na usamodzielnienie w sprawie pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie⁶⁰. Dla pozostałych trzech wychowanków w czasie ich pobytu w tej Placówce nie nadszedł jeszcze czas wymagający podejmowania ww. działań. W odniesieniu do jednego z ww. wychowanków⁶¹ podejmowane były działania na rzecz jego przygotowania do usamodzielnienia, o których mowa w § 80 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. oraz w § 3 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie pomocy na usamodzielnienie. Obejmowały one m.in.: przeprowadzanie rozmów przygotowujących wychowanka do opuszczenia tej placówki; określenie jego potrzeb; przekazywanie informacji w sprawie sposobu szukania zatrudnienia, wyrobienia niezbędnych dokumentów, przekazanie do właściwego PCPR (tj. Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie) dokumentów niezbędnych do usamodzielnienia wychowanka, w tym Indywidualnego Programu Usamodzielnienia⁶². W przypadku pozostałych dziewięciu wychowanków ZP w czasie ich pobytu w tej placówce, nie nadszedł jeszcze czas wymagający podjęcia takich działań.

(akta kontroli tom II str. 173-183, 193-206, 366-386)

W wyniku kontroli dokumentacji pięciu wychowanków SdN pod kątem podejmowanych działań w ramach procesu na rzecz przygotowania ich do usamodzielnienia po opuszczeniu placówki stwierdzono, że w przypadku jednego z nich⁶³ Dyrektor przekazywał do właściwego PCPR (tj. Miejskiego Ośrodka Pomocy w Olsztynie) informacje i dokumenty (w tym IPU), o których mowa w § 3 ust. 1-3 rozporządzenia w sprawie pomocy na usamodzielnienie. Dla pozostałych czterech wychowanków w czasie ich pobytu w tej placówce nie nadszedł jeszcze czas wymagający podejmowania ww. działań.

(akta kontroli tom II str. 184-186)

W wyniku kontroli dokumentacji pięciu wychowanków OOW pod kątem podejmowanych w tej Placówce działań w ramach procesu na rzecz przygotowania ich do usamodzielnienia po opuszczeniu Ośrodka stwierdzono, że w przypadku jednego z nich Dyrektor przekazywał do właściwego PCPR informacje, o których mowa w § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie pomocy na usamodzielnienie. Opracowany został również przez wychowanka IPU, który następnie został zatwierdzony przez PCPR. Dla pozostałych czterech wychowanków OOW do czasu kontroli NIK (tj. 8 marca 2023 r.), nie nadszedł jeszcze czas wymagający podejmowania ww. działań.

(akta kontroli tom II str. 187-199)

W okresie objętym kontrolą Dyrektor nie udzielał wychowankom ZP, SdN i OOW pomocy finansowej lub materialnej w związku z ich opuszczeniem placówki.

(akta kontroli tom II str. 218)

2.8. W poszczególnych latach objętych kontrolą wydatki ZP i SdN oraz OOW i ich struktura kształtowały się następująco:

⁵⁸ Dalej także: PCPR.

⁵⁹ tj. informacje o wychowankach, które w kolejnym roku kalendarzowym osiągną pełnoletność oraz o ich zamiarze usamodzielnienia.

⁶⁰ Dz. U. poz. 954, dalej: rozporządzenie w sprawie pomocy na usamodzielnienie.

⁶¹ Który przebywał w ZP w okresie od 5 lutego 2019 r. do 7 września 2021 r.

⁶² Dalej także: IPU.

⁶³ Który przebywał w SdN w okresie od 24 października 2020 r. do 2 czerwca 2021 r..

- 2019 r.: ogółem 6781,9 tys. zł, z tego: wynagrodzenia pracowników wraz pochodnymi 5433,0 tys. zł (tj. 80,1% wydatków ogółem), zakup materiałów i wyposażenia - 119,3 tys. zł, zakup usług remontowych - 202,0 tys. zł, zakupy i wydatki inwestycyjne 36,5 tys. zł, pozostałe wydatki 991,1 tys. zł;
- 2020 r. – ogółem 6815,1 tys. zł, z tego: wynagrodzenia pracowników wraz pochodnymi - 5451,5 tys. zł (co stanowiło 80,0% wydatków ogółem); zakupy materiałów i wyposażenia 130,0 tys. zł; zakupy usług remontowych - 191,5 tys. zł; wydatki i zakupy inwestycyjne - 158,4 tys. zł, pozostałe wydatki 883,7 tys. zł;
- 2021 r. – 6868,2 tys. zł, z tego: wynagrodzenia pracowników wraz pochodnymi - 5628,7 tys. zł (co stanowiło 81,9 % wydatków ogółem), zakupy materiałów i wyposażenia - 91,8 tys. zł, zakupy usług remontowych - 100,3 tys. zł, pozostałe wydatki 1047,4 tys. zł;
- 2022 r. - 7140,4 tys. zł, z tego: wynagrodzenia pracowników wraz pochodnymi - 5591,5 tys. zł (co stanowiło 78,3% wydatków ogółem), zakupy materiałów i wyposażenia - 91,8 tys. zł, zakupy usług remontowych - 106,7 tys. zł, pozostałe wydatki 1350,4 tys. zł.

Wysokość wydatków poniesionych średnio na jednego wychowanka w poszczególnych latach okresu objętego kształtowała się następująco⁶⁴: 2019 r. – 344,6 tys. zł; 2020 r. – 437,6 tys. zł; 2021 r. – 477,6 tys. zł; 2022 r. – 794,3 tys. zł (wzrost o 130% w stosunku do 2019 r.).

(akta kontroli tom II str. 296-297, 301)

Dyrektor wyjaśnił, że głównymi przyczynami wzrostu wydatków na utrzymanie jednego wychowanka były rosnące wydatki na utrzymanie placówek i malejący stan liczbowy wychowanków. Przyczyną tej sytuacji były rosnące ceny zakupu energii, materiałów i wyposażenia, środków żywności, usług a także wzrost wydatków z tytułu wynagrodzeń i pochodnych. Przyczyną tej sytuacji było również przekształcenie w 2022 r. Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Okręgowy Ośrodek Wychowawczy i występujące w związku z tym zerowe stany wychowanków w pierwszych miesiącach formowania się nowej jednostki.

(akta kontroli tom II str. 298-299)

2.9. Struktura zatrudnienia w ZP i SdN, a następnie w OOW w przeliczeniu na etaty, wg stanu na koniec poszczególnych lat objętych kontrolą kształtowała się następująco:

- 2019 r. – ogółem 60,31 (w tym: pracownicy ochrony – 15,00; pracownicy pedagogiczni - 25,30; psycholodzy i pedagodzy – 5,00; pozostali pracownicy – 15,01);
- 2020 r. – ogółem 57,11 (w tym: pracownicy ochrony – 14,00; pracownicy pedagogiczni - 23,16; psycholodzy i pedagodzy – 4,60; pozostali pracownicy – 15,35);
- 2021 r. – ogółem 55,68 (w tym: pracownicy ochrony – 13,00; pracownicy pedagogiczni - 22,33; psycholodzy i pedagodzy – 5,00; pozostali pracownicy – 15,35);
- 2022 r. – ogółem 53,93 (w tym: pracownicy ochrony – 13,00; pracownicy pedagogiczni – 23,33; psycholodzy i pedagodzy – 4,00; pozostali pracownicy – 13,60).

(akta kontroli tom II str. 310)

⁶⁴ Wyliczona jako suma wydatków w danym roku podzielona przez średni stan ewidencyjny wychowanków w tym okresie.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W dwóch przypadkach stwierdzono, że IPR-y opracowane dla dwóch wychowanków ZP (na 10 których dokumentację objęto kontrolą) zostały poddane pierwszej modyfikacji dopiero po upływie siedmiu lub ośmiu miesięcy, co stanowiło naruszenie § 59 ust. 5 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r.

(akta kontroli tom II str. 173-192)

Dyrektor wyjaśnił m.in., że w przypadku, w którym modyfikacja IPR dokonana została po upływie siedmiu miesięcy, przyczyną było częste przebywanie wychowawcy nieletniego na zwolnieniu lekarskim, co utrudniało zorganizowanie spotkania w sprawie omówienia modyfikacji tego dokumentu. W drugim przypadku opóźnienie z dokonaniem modyfikacji IPR spowodowane było faktem, że sześciomiesięczny termin w którym powinno to być zrobione upływał w dniu 21 lipca 2021 r., tj. w czasie w którym nieletni przebywał na urlopie wakacyjnym. Ponadto wychowanek od września 2021 r. rozpoczął naukę w Branżowej Szkole I stopnia, co oznacza, że od 1 września 2021 r. miał mieć innego wychowawcę w szkole i innego nauczyciela nauki zawodu w warsztatach szkolnych. Nowi nauczyciele potrzebowali czasu, aby lepiej poznać nieletniego i zaplanować dalsze z nim działania.

(akta kontroli tom II str. 215-216)

W odniesieniu do ww. wyjaśnień NIK zauważa, że podane w nich argumenty nie zmieniają faktu nieprzestrzegania przepisów prawa określających termin w którym powinna być dokonana modyfikacja IPR-ów opracowanych dla wychowanków ZP. Należy przy tym zwrócić uwagę, że ww. przepisach prawa określony został maksymalny termin, w którym powinna być dokonana taka modyfikacja. W przypadku w którym maksymalny sześciomiesięczny termin na dokonanie takiej modyfikacji upływał w okresie, w którym wychowanek ZP miał przebywać na urlopie nie było przeszkód, żeby została ona wykonana przed jego urlopem, a następnie po raz kolejny przeprowadzona po rozpoczęciu nauki w Szkole branżowej.

2. W czterech przypadkach (na pięć objętych kontrolą) stwierdzono, że opinie psychologiczno-pedagogiczne opracowane zostały dla wychowanków Schroniska dla Nieletnich po upływie od 9 do 12 tygodni od daty ich przyjęcia do tej placówki, co było niezgodne z postanowieniami § 83 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., w których wskazano, że przedmiotową opinię sporządza się w terminie nie dłuższym niż sześć tygodni od przyjęcia wychowanka.

(akta kontroli tom II str. 184-186)

Dyrektor wyjaśnił m.in., że przyczynami zwłoki w opracowaniu ww. opinii były m.in. opóźnienia przesyłaniu przez sądy akt nieletniego. W celu niezwłocznego nadesłania akt nieletniego, w każdym przypadku zwracał się do właściwego sądu z prośbą o jak najszybsze przesłanie akt sądowych informując, że opracowanie opinii bez akt sprawy i aktualnego wywiadu środowiskowego jest niemożliwe. Oprócz formy pisemnej, również pracownik sekretariatu telefonicznie ponawiał prośby w tej sprawie. Dodatkowymi okolicznościami wskazanymi przez Dyrektora, które miały wpływ na zwłokę w opracowaniu ww. opinii, były m.in. okres pandemii i związane z nią obostrzenia, zwolnienia lekarskie psychologa i pedagoga SdN, kumulacja zadań spowodowana przyjęciem w tym samym czasie dwóch nieletnich do Schroniska.

(akta kontroli tom II str. 207-214)

W odniesieniu do ww. wyjaśnień, NIK zwraca uwagę, że opinie psychologiczno-pedagogiczne opracowano w tych przypadkach po upływie od trzech do ośmiu tygodni od daty otrzymania akt z sądu.

(akta kontroli tom II str. 184-186)

3. Nie opracowano opinii psychologiczno-pedagogicznej, dla nieletniego, który został umieszczony w Schronisku w dniu 24 maja 2019 r., co stanowiło naruszenie postanowień § 83 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r.

(akta kontroli tom II str. 184-186)

Dyrektor wyjaśnił, że nieletni przybył do SdN z opinią sporządzoną w dniu 26 kwietnia 2019 r. przez Opiniodawczy Zespół Sądowych Specjalistów w Sądzie Okręgowym w Warszawie. Zgodnie z art. 25 § 4 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeżeli sąd dysponuje opinią o nieletnim, sporządzoną w innej sprawie w okresie sześciu miesięcy poprzedzających wszczęcie postępowania wyjaśniającego, może ją wykorzystać w prowadzonym postępowaniu i nie zwracać się o wydanie takiej opinii, co miało miejsce w tym przypadku.

(akta kontroli tom I str. 479, 481)

W odniesieniu do ww. wyjaśnień NIK zauważa, że przywołane wyżej przepisy § 83 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., nie uzależniają wymogu sporządzenia w SdN opinii psychologiczno-pedagogicznej o nieletnim, od zwrócenia się sądu do tej placówki z poleceniem jej sporządzenia.

4. W przypadku dwóch wychowanków OOW, którzy umieszczeni zostali w tzw. grupie tymczasowej⁶⁵, stwierdzono, że do dnia kontroli, tj. 8 marca 2023 r., nie zostały opracowane IPOWRiT, pomimo stosowanych obowiązków wynikających z § 24 rozporządzenia w sprawie pobytu nieletnich w OOW, w związku z postanowieniami § 32 tego rozporządzenia.

(akta kontroli tom II str. 191-192)

Dyrektor wyjaśnił, m.in. że w przypadku tych wychowanków priorytetem było przeprowadzenie badań psychologiczno-pedagogicznych, konsultacji psychiatrycznych, sporządzenie diagnoz nieletnich, określenie względem nich kierunków oddziaływań wychowawczych, opracowanie programów adaptacji oraz zleconych przez sądy opinii psychologiczno-pedagogicznych.

(akta kontroli tom I str. 479, 481; tom II str. 423)

W odniesieniu do ww. sytuacji NIK zauważa, że do dnia 8 marca 2023 r. okres pobytu tych wychowanków w OOW wynosił już ponad cztery miesiące. Był to czas wystarczający do opracowania dla nich IPOWRiT, niezależnie od prowadzenia w stosunku do nich innych działań, o których jest mowa w ww. wyjaśnieniach.

(akta kontroli tom II str. 191-192)

OCENA CZĄSTKOWA

W ZP, SdN i OOW podejmowano działania na rzecz realizacji zadań resocjalizacji wychowanków tych placówek. Zatrudniono kadrę posiadającą kwalifikacje do prowadzenia działalności edukacyjnej, wychowawczej i resocjalizacyjnej. Wychowankom zapewniono odpowiednie warunki kształcenia w szkole podstawowej i szkole branżowej. W wybranych do kontroli przypadkach wychowankowie tych placówek uczestniczyli w przewidzianych dla nich formach oddziaływań resocjalizacyjno-terapeutycznych. Wspierano ich w działaniach na rzecz usamodzielnienia po opuszczeniu placówki. Stwierdzone nieprawidłowości w tej działalności dotyczyły w szczególności niesporządzenia opinii psychologiczno-pedagogicznej o jednym z wychowanków SdN, opóźnień przy opracowaniu ww. opinii dla innych wychowanków tej placówki oraz przy dokonywaniu modyfikacji IPR-ów opracowanych dla wychowanków Zakładu Poprawczego, a także nieopracowania IPOWRiT dla dwóch wychowanków Okręgowego Ośrodka Wychowawczego, umieszczonych w tzw. grupie tymczasowej.

⁶⁵ Dotyczy wychowanków, którzy przybyli do OOW w dniach 31 października 2022 r. oraz 5 listopada 2022 r..

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

- 1) sfinalizowanie działań na rzecz przyjęcia Planu zabezpieczenia OOW na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa;
- 2) prawidłowe identyfikowanie wydarzeń nadzwyczajnych oraz zamieszczanie w prowadzonej w tym zakresie ewidencji wszystkich wymaganych przepisami prawa informacji o takich wydarzeniach;
- 3) egzekwowanie od pracowników ochrony prowadzenia w sposób rzetelny ewidencji dotyczącej wydawania kluczy pracownikom Ośrodka;
- 4) zaktualizowanie zakresów czynności pracowników Placówki;
- 5) opracowywanie IPOWRiT dwóch wychowanków przyjętych do OOW wskutek zastosowania wobec nich przez sąd środka tymczasowego w postaci umieszczenia w tej placówce.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 29 maja 2023 r.

Kontroler
Zbigniew Dudzik
główny specjalista kontroli
państwowej

/...../

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie
Dyrektor
Michał Musioł

/...../

.....
podpis